

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.
VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
1-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyitási petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szerda, november 17.

Mai számunk főbb közleményei:

- Az autonóm katolikus kör estélye.
- Megsemmisített román kongresszusi határozat.
- Félezer bányász halála.
- Ujabb koronatanács Bécsben.
- Szendrei és Vasquez gránó póro
- Letartóztatott kasszafuró.
- Damjanich Jánosné kilencvenéves.
- Kutassy a levegőben.
- Amiről beszélnek.
- Megölte az anyósát.
- Tarkaságok.

Levél

egy vidéki pártelnökhöz.

★

Elnök ur, —
inkognitójának becsületes megóvásával, elhallgatva a kerület nevét is, a melynek függetlenségi pártja élén méltóztatik lenni, — válaszolunk a kérdésre, a melyet talán papírra is vetett, de ha nem, az mindenestre reggelitől vacsoráig rágja a lelkét: mi az ördögöt csináljon? Pártelnök ur, tisztéhez hiven, elolvassa az újságok politikai híreit, s így tudomásul vette, hogy a vidék egyes kerületeiben a függetlenségi pártok siettek követni az országos függetlenségi párt példáját: haladék nélkül kettészakadtak, ugyanoly szenvedelmes módon förmedve egymásra, mint a hogy azt odafönn tették.

Hát most mi történjék? Kövesse-e a kerülete ugyanezt? És hová, melyik

párt felé huzzon a párt? Vajjon az-e az irányadó, hogy a kerület országgyűlési képviselője kilépett-e, vagy bennmaradt? S ki döntse el ezt: a párt végrehajtó-bizottsága, választmány, pártgyűlése, vagy ösgyűlése, amelyek mind más-más szervei a kerület függetlenségi pártjának?

Elismerjük: nehéz kérdés ez. Mert könnyű azt a politikai frázist rádörögni: kövesse kiki a maga lelke meggyőződését. Nap-nap után változnak a politika kérdései, más- és másfelé hegyeződnek ki az ellentétek. Vidéki ember végigolvasni is alig győzi valamennyit, nemhogy minden kérdésnél számot vessen a meggyőződéssel: vajjon mit szól ehhez? Terminussal kívánja-e az önálló bankot, vagy a nélkül? Akarja-e a készfizetéseket (csak egyszer meg is lehetne érteni, hogy mi a nyavalya ez) vagy se? Hajlik-e a kooperációra, vagy sem? Vidéki pártember ezt nem tudja mindig kellő gyorsasággal eldönteni. De a politikai gyakorlat nem is kívánja tőle ezt. Egyszer öt évben megajándékoz valakit a bizalmával; annak programját elfogadja, s a személyre bizza, mi módon kövesse azt. De még másért is bajos, hogy a vidéken ilyen dolgokban valamely állásponthez kössék magukat. Megesett, hogy odafönn, az események gyors változása folytán ép azok a politikusok voltak kénytelenek módosítani a taktikán, program-alkalmazáson, akik-

nek politikáját a vidék állásfoglalása erősíteni akarta. A kerület képviselője kedvéért mondták ki, hogy semminő kvóta nem szavazandó meg, — s imé, másnapra, a párthűség kötelezte a képviselőt, hogy a kvótaemelést lenyelje.

A legőszintébb tanácsunk tehát az lenne: ne csináljanak semmit. Bölcsen van az csinálva, hogy a kerületek lehetőleg csak a választások idején foglalkozzanak az országos politikával. Mert csakis a választások ítélete fejezhet ki megtámadhatatlan, kétségbevonhatatlan, döntő közhangulatot. A pártgyűlésre az megy el, akinek tesszik. (S lehet, hogy néha ép a távollévőknek van igazuk.) Az elmenők közül az egyik rész tulharsogja a másikat. A lemaradtak kivonulnak s ellengyűlést tartanak. Melyik most az igaz, a jobb közvéleménye a kerületnek? A bankos párt is, meg a másik is odafönn hivatkozhatik bizalomnyilvánításra, meg bizalmatlanságra. A pör tehát nincs eldöntve, a kérdés nem lett tisztább. A változás csak annyi, hogy a helyi intelligencia összekapott egymással s folytatja a társadalmi életben, a magánügyekben a gyűlölködést, amelyet a pártgyűlésen megkezdett. Erre van olyan nagy szükség?

De ha már nem akarnak az események elől meghátrálni s ha egybesereglenek, hogy becsületesen színt valljanak — arra is van tanácsunk.

Majláth püspök otthon.

(Látogatás a gyulafehérvári rezidenciában.)

Irtá: Ádám Éva.

Nagy utra mentem. A kezemben piros rózsák meleg illata szálldosott. Vittem a virágokat, amíg végkép elaludtak; azután a tengerbe dobtam és megnyugodva néztem, milyen lágy, puha, susogó temetője van a rózsáknak. Ott virágoztak egy kertben, ahol római sáncok vannak határt és ahol megfeythetlen feliratu, római, mohos emlékekre hajlik a rózsafák virága. Ahol nagy időknek, történelmi időknek hangulata száll s régi regéket, elégikus meséket sző róluk a képzelet. Ott az ősi Gyulafehérvárt, az erdélyi püspökség még ősi rezidenciájában, valamit úgy keresett a lelkem. A várba vezetö Károly-kapu figyelmezteti az idegent, hogy e helyen nagy emlékei bujdosnak az elmúlt időknek. Azt kerestem fűben, fákban, naplementi sugártörésben. És lelkem megbarátkozott a régi századokkal. Aztán gyermekhangok derűje zavart fel merengésemből. Diáknép. Kisebb nagyobb diák itt is, ott is. Egyik sétál, másik tanul. Az ott gyógyuló beteg; épen uzsonázik

A püspök kertje nem egy elzárt nagy uri park. Hanem finom, kedves üdülő helye a tanuló ifjúságnak; amely talán megérteni se tudja még, mekkora emberbarát az, akinek rózsáktól illatos, nagy fáktól árnyas uri kertjében sétálhat.

A Majláth gróf püspöki rezidenciája, maga a szeretet háza. Amilyen egyszerű, épen olyan meleg. Más püspökséghez hasonlítva megkapóan kicsiny. Mint egy vidéki nemesi kuria.

— Nagy lakásban elveszítí az ember önmagát... az pedig baj...

Ezek az erdélyi nagy püspök szavai. És jellemzik az ő egyéniségét, lelkületét. Ez a nagy ember olyan egyszerű és természetes tud lenni, mint a kis emberek közül senki. De a lelkében nagyobb, mint bárki a nagyok közül. Szinte kis lányosan bájos ennek az embernek egész egyénisége. Valami megkapóan kellemes összhang sugárzik róla. Csak azok sajátja lehet e vonás, akik lelkük és gondolkodásuk emelkedettségében, idealizálódnak emberi lényükben. Valami olyan érzése támad az embernek, mint mikor egy szépséges őszi tájon mereng a lelke szintiszta költészettel; vagy mint mikor az esztétikus nagyszerű anyagra talál, amit érdemes elemeznie.

Nem százakra, de ezerekre megy azok száma, akik az erdélyi püspökhöz fordulnak évente. Hezzátartozó embertől hallottam, hogy nemcsak Európa más országaiból keresik fel levéllel, hanem a messze Japánból is. Végtelen finom árnyalatu lélek Majláth püspök. Gyöngéd; ami általában a férfinek legnagyobb jósága mellett is nagyon ritkán természete. Nincs meg benne az a nagy uri, szives leplezett, de mindig érezhető leereszkedés, amitől a szegény ember a legjobb esetben főfáját kap és hirtelen gyűlölet fogja el minden és

mindenki iránt, aki és ami tőle felfelé teremtett e földön.

Ilyen előékenység és kedvesség csak a szivből jöhet. Nem adja meg azt se grófi rang, se püspöki cím, se előkelő nevelés. Ezért értékes ennek az embernek egyénisége. A gyermekek úgy hívják: püspök bácsi. És valahogy úgy illik hozzá ez a dédelgető, patriarkális, szeretetteljes megszólítás! És Majláth püspöknek kedvencei a gyermekek. A mezitlábás, borzas utcagyerek mellett se halad el, hogy mosolyogva szóba ne álljon vele. És amíg egy parányát látja a jóra vezető hajlamnak, a törekvésnek, addig le nem veszi gondviselő kezét a megtévelyedett gyerekekről.

A magyar püspöki kar büszkesége Majláth gróf. Köztudomásu róla, hogy egyaránt kedveltje királyunknak és a Vatikán fehér lakójának. Rengeteget dolgozik ez az ember. Sohase pihen. Az erdélyi egyházmegyének ezer baját olyan példás gonddal vezeti, hogy hivi rajongással szeretik. Nem tudom, erről a püspökről valaki valaha mondott e rosszat. Ha mondott: igazságtalanul mondott. Akiről hozzátartozója, cselédje beszél meleg szeretettel, őszinte tisztelettel, az nem ünnepi disznek ölti fel a szívjóságot, hogy a közönségnek hivalkodjék vele, aztán hazamenve sarokba dobja.

— az a püspök, amikor abban a híres várban mélyen alszik minden: éjnek idején fölkel, felöltözik és bezöreg a papnevelő intézetbe, vagy a gimnáziumba, hogy lássa, vajjon ott esend van-e, rend van-e? Aki-

Ne keressék azt, ami népszerű, természetös, ügyet nem vetve arra, hogy okos-e. Valaha az volt az uralkodó nézet a vidéken: „a mi dolgunk csak az, hogy engesztelhetetlenül követeljük az önálló bankot, önálló vámot, önálló hadsereget; hogy odafönn meg tudják-e szerezni, az nem a mi dolgunk.” Ez — legyen szabad ezt a megjegyzést kockáztatni — kissé léha politizálás. A vidéki ember is, a legkisebb polgár, még a szavazattalan politikai senki is, ha véleményt formál, úgy tegye, mintha ő maga lenne a miniszterelnök s tőle függne az ország sorsa. Mintha az ő szavának hallatára döntene a király. S azt kívánja, ami lehető; úgy cselekedjék, hogy azzal a békét, a nyugodt ország-haladást segítse elő s ne menjen el azokba a szélsőségekbe, ahol már a legszomorubb következmények fenyegetnek az előre nem látó politikát. Koncedáljanak egy kevés bölcseséget, némi hazafiságot és becsületességet azoknak, akik a népszerűséget fölálodva, a lehetőségek útjára léptek s azon a kibontakozás elérésére törekszenek. A vidéki pártoknak, ha már megnyilatkoznak, nem lehet a dagadó szónoklatoknál, habozó pohárköszöntőknél maradni. Mint olyan pártoknak szervei, amelyek részesei a politikai felelősségben, ezt a felelősséget át kell, hogy érezzék, s annak súlya alatt ne a hangulat, hanem a megfontolás által vezettessék magukat. Mert ha a vidéken, távol a hiuságoktól, érdektől, személyi szempontoktól, a melyek odafönn gyakran irányítják a politikát, ha a vidéken is az a céljuk a pártoknak, hogy hazafiasabbak igyekezzenek lenni a másikonál, — akkor ebben az országban föllendül a szónoklatok ipara, de nyugodt és termékeny kormányzás sohase lesz.

Mindezeket feleljük, tisztán a ma-

gunk hite és lelke szerint, a legjobb szándékkal Elnök ur vivódásaira, a melyeket messziről is megérezünk.

Az autonóm katolikus kör estélye.

*

A kassai püspök előadása.

Az Aradi Autonóm Katolikus Kör idei első felolvasó estélyét tartotta ma az Ipartestület nagytermében. Azt a szerepet, melyet tavaly az Oltáregyesület estélyei töltek be, az idén ez a fiatal kör vállalta magára és igyekezett lelkes buzgóságának már mindjárt az első alkalommal tanujelét adni.

Igen nagy és előkelő közönség gyűlt össze az estély meghallgatására. Megnyitóként Budits Mátyás, Gaisz Sándor, Eckhart Sándor és Müttermüller József Schubert „Vonós négyesét” adták elő finom, művészi játékban. A kvartett érdemeit zajos tapsal honorálta a közönség.

Monay Ferenc dr. tartott ezután előadást „A szeretet, mint társadalmi tényező” címen.

— A szeretet — ugymond többek közt — a társadalmi élet alapja és egyszersmind összetartója. A szeretet vágyódás minden szép, jó és nemes után, amely megnyugtat, felemel és kibékít minket, amely legyőzi a visszavonást, az önzést, mert a legmélyebb, legfenségesebb ösztöne az emberi természetnek. A földi szeretet legnagyobb szerű megnyilatkozása a szülői szeretet, még szorosabban az édes anya szeretete gyermeke iránt. A földi szeretet fölött áll az isten szeretete, a legmagasztosabb, a legszilárdabb érzés, mely hivatva van arra, hogy a mai forrongó társadalomban megnyugvást, boldogságot teremtsen. Az előadás végül történelmi és költészeti példákkal fejezte be hatásos beszédét.

A közönség nagy érdeklődése közben kezdte meg ekkor előadását Fischer-Colbrie Ágoston dr. kassai püspök. „A gyakorlati keresztény élet” volt címe előadásának, melyet a vallási és a modern világnézetek szembeállításával kez-

dett meg. A modern világnézet — ugymond — vagy az önzés dicsőségét, a Nietzsche-féle „Übermensch” kultuszát hirdeti, vagy pedig elismeri az önzetlenségnek, a szeretetnek, a humanitásnak értékét, de mindezt a vallástól teljesen különválasztva, a tulvilági életről tudomást sem véve óhajtja gyakorolni. Az elsővel való vitatkozást feleslegesnek tartja, a másodikra vonatkozólag pedig elmondja egy híres svéd regénynek, az „Antikrisztus csodáinak” tartalmát.

— Egy római templomban volt egy kis Krisztus-szobor. A Bambino aranykoronáján ez a felírás állott: „Regnum meum non est de hoc mundo.” (Az én birodalmam nem e világból való.) Egy éjjelen a sáttai ezt a Bambinot kicserélte egy teljesen hasonlóval, melynek koronáján azonban ez a felírás volt: „Regnum meum est de hoc mundo.” (Az én birodalmam e világról való.) A város lakosai ekkor elkezdték imádni a hamis Krisztust. Egymásután alakultak a humánus egyesületek. Az emberek igyekeztek orvosolni minden bajt, de mással, mint földi dolgokkal nem törődtek. A vége azután az lett, hogy a humanizmus csődöt mondott, mert megszűnt a különbség a jó és rossz között, az emberek rosszak, erkölcstelenek lettek és a jótékonyági egyesületek nem győzték a munkát. A lakosok ekkor forradalomban törtek ki, ledöntötték a Krisztust és csak akkor vették észre, hogy a koronán hamis felírás van.

Ezzel a paralellával magyarázza a kassai püspök a hamis humanizmust. Az igazi boldogulás alapja csak a hit, amelyet negyedfélezer évvel ezelőtt jelölt ki az isten a sinai hegyen a tiz parancsolat alapján. Érdekes példákkal mutatja be ezután a vallásosság erkölcsjavító hatását. Tavaly Ischlben hallotta egy magyar családtól, hogy az ottani vallásos népmennyire tiszteletben tartja az idegenek tulajdonát. A család inasa egy csomag kávé a postán felejtett. Másnap, mikor az urnője kérdőre vonta, az inas kijelentette, hogy a kávénak a postán kell lenni, mert „Ischlben nem lopnak az emberek.” Az urnő nem hitt a fiúnak, csak akkor, midőn az tényleg visszahozta az érintetlen csomagot.

nek lelkében nem él az Isten és ember-szeretet alapja, akinek lelke a Krisztus szerint meg nem értette a vallás lényegét, az nem kel fel, hogy megnézze, csöndes-e az álom odaát! November 16-án áprilisig ott lakik a rezidenciában az ő rajongással szeretett édesanyja. Erről az igazi nagyszonyról külön kell egyszer megemlékezni. És mondok róla hófehér mesét. Az egykori országbíró özvegyéről lesz mit mondani. Lakosztálya amott van a tulsó oldalon, ahol virágok között él régi nagy sebével ez az ezüstfehér asszony; az emlékezésnek, az imádságnak, a névtelen adakozásnak.

Aztán néha megelégnék a rezidencia. Eljönnek a püspök testvérei. Grófnok, hercegszönyök, gyermekek jönnek látogatóba és hangosabb lesz az előkelő, sárva nagy ebédli terem, ahol a falról hosszú sorban, régen elmúlt nagy emberek arcképe halkan fordul és csodálkozva néz le az emberekre, akik nap-nap után ott ülnek a püspök asztalánál. Ennek az asztalnak állandóan van vendége.

A püspök megáll egy kép előtt.

— Az édes apám . . .

És a fin elgondolkozva néz és az Istenben való megnyugvás ezekről a szép, szelíd vonásokról lesimítja a fájdalmat.

Egy ajtó választ el a kápolnától. Valami meleg fuvalom leng benne s jóleső érzéssel, elgondolkozva áll meg benne az is, akit talán az élet, vagy a saját lelke, gyorsabb rohanásra készlet és nem hozza öntudatra a benne alvó imádságot, csak úgy szétforgácsolt töredékekben.

Majláth püspök egy életet szánt rá a hitre,

az imádságra. Az ő helyzetük az, melyre mindig gondosan figyel a világ, nincs-e valami fogyatékosága. S talán mi, távoli figyelők nem is sejtjük, milyen nehéz mindenkinek eleget tenni ott fenn; akitől száztéle jogcímen vár a világ, sőt követel. És igazán rendkívüli lélek és magasan járó szívjóság kell ahhoz, hogy valakit fenn és alant egyformán szeressenek. Rengeteg sokat adakozik ez az ember, azok mondják ezt, akik mellette vannak.

Láttam, amikor Majláth püspök kényelmes hintóját megállítva, kocsisa nyakáról elhajtotta a mérges legyet és a csipés helyét saját kezével bedörzsölte.

Hallottam, mikor ez a püspök így szólt:

Miért jársz fiam kemény gallérral, kélzélvel? Kényelmetlen, egészségtelen és — költséges. Nem szeretem, ha diákjaim megszokják a költséges divatokat. Annak a szegény szülőnek néha az a pár fillér is felesleges kiadás, amivel diák fia gallérokat mosat.

Kíváncsi voltam, mit olvas egy püspök, amikor ideje van arra. A Majláth kezében *Prohászka* püspöknek egy szépséges tartalmu könyve volt. „A diadalmas világnézet” et olvasta. A könyvekben szeret aláhuzogatni egyes mondasokat, hogy jobban megjegyezze.

Kedvesebb házigazda alig hiszem, hogy volna még, mint ez a püspök. Olyan közvetlen, meleg egyszerűség jellemzi őt és palotája minden zegét-zugát, hogy aki egyszer vendége volt, el nem felejté soha.

Megnéztem ennek a nagy háztartásnak a konyháját is. Kár, hogy nincs annyi terünk, hogy mindenről beszélhetnénk.

Emlékező tehetsége csodás. Akit egyszer valaha látott, akárhol megismeri.

A napot szereti Majláth püspök és a természetet. Kalap nélkül, órákhozát jár-kel a szabadban, amikor csak teheti. Atutazóban fölkerestem őt Bajorországban, hová orvosai rendelkezéseire kell mennie pihenni. Akkor is dolgozott. Láttam őt sziklák, havasok tetején egy gyermek könnyedségével sietni. Inkognitójában előkelően elegáns, egyszerű volt ott is, mint mindig. Azt hiszem a legjobb turisták egyike. Kerülő uton mindig hamarabb fenn volt a hegytetőn és mosolyogva fogadta megkészt társaságát, akik miatt le kellett tennie az imádságos könyvét.

A Königssee csudálatos vizénél egy pillanatra elmerengve állt a püspök és így szólt környezetéhez:

— Milyen sajtáságos mélabus hangulata van ennek a tájnak . . .

Ezek a szavak megmaradtak emlékezetemben. Az ilyesmit csak poéta lélek veszi észre, hogy mit mesélnek a fák, a hegyek. Olyan finom, mimóza virág lelke van ennek az embernek, mintha maga volna egy darab költészet. Olyan, mint mikor egy mesolygó, derűs Tzián képre ráragyog a nap. Ha ezt az embert hirtelen megfosztanák mindattól, amit előkelőség, cím, rang megadhat, talán csak akkor tűnne ki igazán az ő emberi értéke. Az ő lelkének sok kedves vonása marad tollamban, de hát mindent nem lehet elmondani. Azonban a gyulafehérvári rezidencia excellenciás lakójánál kevesebb igényű, nemesebb lelkű embert nem ismerek.

A több ilyen kedves példával illusztrált előadás végén reményét fejezte ki a püspök, hogy a Kör működése sikeres és eredmény-dus lesz.

A program egyik pontja, Weichhart Auróra szereplése, az énektanárnő indiszonálsága miatt elmaradt.

Szendrei és Vasquez grófnő pöre.

Pörnyertes az aradi szinigazgató.

Távirati tudósítás.

Arad, november 16.

Különös polgári per felebbezési tárgyalása volt a nagyváradi tábla polgári tanácsa előtt. A perben felperes Molinai Vasquez Lajos grófnő, született Keceli Italla, az Opera európai híres énekesnője, az alperes pedig Szendrei Mihály, az aradi színház igazgatója, akinek azonban nagy összeg erejéig viszontkeresete van a grófnővel szemben.

Az csak természetes, — híres énekeseknél és énekesnőknél így stílusos — hogy a pörre szerződészegés, vendégfellépés elmulasztása adott okot. A grófnő kötelezte magát a vendégfellépések egész sorozatára, de a megállapodást nem tartotta be. Mindamellét kártérítésért beperelte az aradi szinigazgatót, mert — mint keresetében kifejti a grófnő, — ő eleget akart tenni kötelezettségének.

Tudósításunk erről az ügyről a következő: Molinai Vasquez Lajosné grófnő és Szendrei Mihály aradi, régebben pozsonyi szinigazgató, 1903. december 12-én megállapodtak abban, hogy a grófnő az 1904. december 19-től 1906. január 1-ig terjedő időben tizenkétszer lép fel. A vendégfellépések részint a pozsonyi, részint az aradi, fiemei színházban történtek volna. A művésznő kikötött honoráriumát esténként 600 korona volt. Kétszer fel is lépett a grófnő, de többi fellépéseit elhalasztotta gégebajára való hivatkozással. A szinigazgató erre semmisnek és felbontottnak jelentette ki a szerződést. Vasquez grófnő 3680 koronás kártérítési perrel felelt a szerződésfelbontásra, Szendrei Mihály pedig 3840 korona erejéig viszontkeresettel élt.

Az aradi törvényszék mindkét felet elutasította keresetével és pedig a grófnőt azzal az indokolással, hogy a grófnő férje: Vasquez Lajos gróf, akit ebben az ügyben a művésznő megbízottjának lehet tekinteni, — tudomásul vette és beleegyezett abba, hogy Szendrei Mihály szinigazgató a szerződést felbontotta és semmisnek jelentette ki. Nem fogadta el a törvényszék a grófnő érvelését, hogy ugyanis ő csak hirtelen keletkezett gégebaja miatt halasztotta el a vendégfellépést, de azért később eleget tett volna kötelezettségének; nem fogadta el azért, mert a grófnő megbízottja hozzájárult a szerződés felbontásához.

A szinigazgató kártérítési igényét pedig azért utasította el, mert, habár tanuk igazolják is, hogy a vendégfellépés elmaradása következtében a színházlátogatás csökkent, tehát az igazgató kárt szenvedett, — mégis Mader Raulnak, az Opera volt igazgatójának és Alszeghy Kálmánnak, az Opera főrendezőjének és az Opera orvosának tanuvalomása szerint — a művésznő tényleg gégebaja miatt nem mehetett el a vendégfellépésekre.

Az ítéletet a művésznő ügyvédje: Környei Ede dr. és az igazgató ügyvédje: Tolnai János dr. felebbeztek és az ügy ma került a nagyváradi táblán tárgyalásra Lehotzky Lajos táblai bíró előadásában. A tábla a grófnő kártérítési keresetét elutasította s az összes per-költségek viselésére kötelezte.

Megsemmisített román kongresszusi határozat

A király vétója.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 16.

Megírtuk néhány héttel ezelőtt hogy a görög keleti román egyház kongresszusa Oncu Miklós dr. orsz. képviselő indítványára a közoktatásügyi miniszter rendeletével szemben kimondotta, nem járulhat hozzá ahhoz, hogy az állami elemi népiskolák felsőbb osztályaiban, a hit főbb tételei és az ismertebb imák magyar nyelven is taníttassanak és egyszersmind a kongresszus az összes gör. kel. lelkészeknek fegyelmi büntetés terhe alatt megtiltotta, hogy az egyházon kívül álló bármely hatóságtól rendeleteket és intézkedéseket elfogadjanak és végrehajtsanak.

A király, — mint a hivatalos lap mai száma közli, — a vallás és közoktatásügyi miniszter előterjesztése alapján, legfelsőbb felügyeleti jogánál fogva megsemmisítette a kongresszusnak ezt a határozatát. Az erre vonatkozó miniszteri leirat így szól:

Ő császári és apostoli királyi Felségének Bécsben, 1909. évi november 11-én kelt legfelső elhatározásával, a görög keleti román egyház 1909. évi október hó 1—14-ére összehívott kongresszusának a hitoktatás nyelvét szabályozó 1898. évi 106,267. és 144,347. sz. és az 1909. évi 34.008. sz. miniszteri rendeletekkel szemben kimondott 187. sz. a. kelt abbéli határozatát, mely szerint nem járulhat hozzá ahhoz, hogy az állami elemi népiskolák felsőbb osztályaiban, a hit főbb tételei és az ismertebb imák magyar nyelven is adassanak elő; egyszersmind a kongresszus megtiltja a metropoliában levő összes román gör. kel. lelkészeknek, bármely minőségben és hivatalban lennének, hogy egyházi és iskolai ügyekben s különösen a hitoktatás ügyében más, az egyházon kívül álló hatóságtól eredő rendeleteket és intézkedéseket fogadjanak és végrehajtsanak és a mely intézkedéseitől való eltérést vétségnek minősíti, mely fegyelmi eljárást von maga után; a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter előterjesztése alapján, legfelsőbb felügyeleti jogánál fogva, megsemmisíteni méltóztatott.

A megsemmisítésre vonatkozó előterjesztés indokai a következők voltak:

1. A kongresszusnak a legfőbb felügyeleti jog gyakorolhatása végett az 1906. évi október 2-án kelt legfelső elhatározás alapján kiadott 87.158—1906. számú vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet értelmében előzetesen bemutatott tárgysorozatába az az ügy, melyre a 187. számú határozat vonatkozik, nem volt felvéve.

2. A kongresszus, midőn e határozatban hivatolt miniszteri rendeletekre vonatkozólag határozatokat hozott, túllépte illetékességi körét; mert a gör. kel. román egyház szervezeti szabályzatának 154. §-a és jelesül e §. második pontja, melyre a 187. sz. határozat hivatkozik, csupán autonóm egyházi iskolai és alapítványi ügyekben állapítja meg a kongresszus hatáskörét, a határozatban idézett miniszteri rendeletek pedig kizárólag az állami iskolák rendjére vonatkoznak. Éppen ezért önmagában véve semmis a kongresszusnak minden olyan határozata, mely ezekre ki akar terjeszkedni; minélfogva nem

csupán az állami tekintéllyel szemben tiszteltlenséget, hanem annak jogkörébe való illetéktelen beavatkozást tartalmaz a 187. sz. határozat első bekezdése, mely szerint (a kongresszus) a hitoktatás nyelvét illetőleg nem engedélyezhet semmiféle korlátozást, továbbá „nem járulhat hozzá ahhoz, hogy az állami elemi népiskolák felsőbb osztályaiban a hit főbb tételei és az ismertebb imák magyar nyelven is adassanak elő.”

3. Az állami jogrend megtámadását tartalmazza a 187. sz. határozat második bekezdése, mely az összes lelkészeknek megtiltja, hogy egyházi és iskolai ügyekben s különösen a hitoktatás ügyében más, az egyházon kívül álló hatóságoktól eredő rendeleteket és intézkedéseket fogadjanak és végrehajtsanak. Ez a határozat egyenes ellentétben áll mindazon törvényeinkkel, jelesül az 1868: XXXVIII., 1876: XXVIII., 1879: XVIII., 1907: XXVI. és XXVII. törvénycikkkel, amelyek még felekezeti iskolákra nézve is nem csupán felügyeleti, hanem intézkedési jogot adnak ugy a törvényhatóságoknak, mint a kormánynak és a kormány közegeinek; tehát magának a törvénynek mondja fel az engedelmességet.

4. Súlyosítja az állami jogrenddel szemben tanúsított ezen ellenszegülést a határozat harmadik bekezdése, mely fegyelmi vétségnek minősít és megtorlással fenyeget e határozattól való minden eltérést és ezzel a lelkészekre való köztudatos kényszerrel gyakorol a tekintetben, hogy az állami törvények és törvényes alapon eljáró hatóságokkal ellentétbe helyezkedjenek.

Budapest, 1909. évi november 12-én.

A miniszter meghagyásából:

Náray Szabó, s. k.,

min. tanácsos, elnöki titkár.

A megsemmisítő határozat híre román körökben nagy elkeseredést kelt. Mint a Lupta értesül, a románok küldöttségileg fognak ez ügyben a király elé járulni, kérve őt a rájuk nézve sérelmes rendelkezés visszavonására.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) A Katolikus Kör üdvözlése. Az aradi Autonom Katolikus Kör november 14-iki megnyitóját alkalmából rendezett ünnepi vacsorán táviratilag üdvözölték a kör védnökét, Csernoch János dr. csanádi püspököt és Probászka Ottó dr. székesfehérvári püspököt. A két üdvözlésre már meg is jött a válasz a kör elnökéhez, Lakatos Ottó dr. minorita rendfőnökhöz.

A csanádi püspök válasza így hangzik:

Főtisztelendő Rendfőnök Ur! Az aradi Autonom Katolikus Kör ünnepi estélyéről küldött szíves távirati üdvözlőletet köszönettel fogadom, egész lelkemből viszonzom. Az ünnepi hangulat, mely Aradon tegnap a katolikus lelkeket elfoglalta, az én lelkemben is maradandó hatással van, adja Isten, hogy ettől az aradi katolikus hitéletre minél gazdagabb áldás származzék. Többire buzgó imáiba ajánlottan, főpásztori áldással vagyok, Főtisztelendőségednek Temesvár, 1909. november 15-én Krisztusban kész szivese — Csernoch János, püspök.

A székesfehérvári püspök távirati válasza pedig így szól:

Testvéri érzelmekkel viszonzom üdvözlőletet. A felbuzdulás ünnepélyét kísérvé gyakorlati munka, koronázta siker. Probászka.

A két nagyevü püspök üdvözlőlete örömet keltett az Autonom Katolikus Kör tagjai sorában.

Ujabb koronatanács Bécsben.

A mai minisztertanács. — Kossuth ünneplése.

Távirati tudósítás.

Arad, november 16.

A bécsi kihallgatásokat ma harmadfél órás minisztertanács követte. A minisztertanácsról kiadott hivatalos jelentés, valamint az egyes miniszterek nyilatkozatai arra vallanak, hogy a király és a kabinet feltételei *nem olyan ellentétesek*, mint tegnap híresztelték. A kabinet ma már a megoldási tervezet részleteit tárgyalta, amit bizonyára nem tett volna, ha legalább általánosságban nem volna kilátás a terv legfelsőbb jóváhagyására.

Késő éjjel egy érdekes fordulatról tesz jelentést fővárosi tudósítónk. E szerint Bécsben már a legközelebbi napokban *ujabb koronatanács lesz*, mely minden valószínűség szerint meghozza a végső döntést.

A mai nap eseményeiről, többek közt Kossuth Ferencnek szünetnapján üdvözlése alkalmából pártjához intézett beszédéről, részletes tudósításainkat itt adjuk:

Kezdődik a minisztertanács.

Ma délelőtt 1/11 órára volt kitűzve a minisztertanács kezdete. Josipovich horvát miniszter azonban kissé eltévesztette az időt a már délelőtt tíz órakor ott volt a kereskedelmi minisztériumban. Akkor még Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter sem volt hivatalában. Körülbelül fél óra hosszáig várakozott, amikor megérkezett Kossuth Ferenc, majd utána Darányi és azután sorban egymásután a többi miniszterek. Mikor együtt voltak valamennyien, visszavonultak a kereskedelmi minisztérium tanácsstermébe és megkezdődött a minisztertanács, melyen Wekerle Sándor elnökölt.

Negyed tizenkét órakor Márffy Albin államtitkár, aki a minisztertanácsban a jegyzőkönyvet vezette, eltávozott a minisztertanácsból. Ez azt jelenti, hogy a minisztertanács a folyó ügyeket negyed tizenkettőtől tárgyalta. A politikai ügyek és a helyzet megbeszélésére, amely, ugyánis, nem került bele a minisztertanácsai jegyzőkönyvbe, csak azután került sor.

Kossuth Ferenc ünneplése.

Tizenkét órakor félbeszakították a minisztertanácsot, mert ekkor már körülbelül 40—50 képviselő és néhány főispán gyűlt össze a kereskedelmi minisztériumban, hogy Kossuth Ferencet 68-ik születésnapjára üdvözlje. Apponyi Albert gróf kultuszminiszter jött később, utána lépett ki a tereméből Kossuth Ferenc. A többi miniszterek a minisztertanácsai teremben maradtak.

Sághy Gyula a következő beszédében üdvözölte Kossuth Ferencet:

— Kegyelmes Uram! Szeretett vezérünk! Eljöttünk, hogy születésnapod évfordulóján üdvözljünk, hogy szeretetünknek és ragaszkodásunknak kifejezést adjunk. Az országot lenyűgöző súlyos és különösen hosszú válság folytán feltámadt türelmetlenség és a szenvedélyek felhullámzása az elvek azonossága dacára felbontotta a függetlenségi és 48-as párt egységét és ezzel megszüntette ennek abszolút többségét, ami a párt, a nemzet, az ország szempontjából annál inkább hátrányos, mert most már a képviselőházban egyáltalán nincs abszolút többséggel bíró párt, amely a parlamentarizmus lényegének megfelelően egymagában átvehetné

az ország kormányzását. Ennek elhárítására a magad részéről velünk együtt az utolsó pillanatig minden lehetőt elkövetél. Hogy ez a törekvés nem sikerült, nem rajtad és nem rajtunk mult. Ezen el nem hárihatótt sajnos esemény következtében megfogya bár, de meg nem törve jelentünk meg előtted. Sőt a számbeli erős megfoghatóság lehető kipótlásának szüksége csak annál szilárdabb elhatározással és erős fegyelmézettséggel ösztönöz bennünket a melletted való törhetetlen kitartásra, mert érezzük, hogy ha valaha, a mai súlyos helyzetben van hazánk leginkább szüksége a Te bölcs, előrelátó, bátor, de nem vakmerő, nem mindent kockáztató, erélyes vezetésre, hogy Scilla és Charibdis fenyegető szirtjeit kikerülhessük. Bármilyen legyen a sors könyvében megírva, akár újabb nagy küzdelembe kell mennünk nemzetünk jogaiért, akár pedig — mint óhajtjuk — folytathatjuk nagy munkánkat, meleg szívvvel, higgadt ésszel, szoros összetartással, elveinkhez való tántoríthatatlan ragaszkodással, őszinte szeretettel és tisztelettel, teljes politikai bizalommal állunk melletted, hűséggel követjük a zászlót, amelyre a 48-as függetlenségi eszmék hazánk gazdasági önállósága van írva. Szívvel kívánjuk, adjon az isten nagy munkádhoz erőt, egérséget és hogy nemzetünknek ne csak megmutatbassad, hanem be is vezessed az ígért földjére.

Kossuth Ferenc az üdvözlésre ezeket válaszolta:

— Természetes, hogy nehéz szívvvel váltam meg attól a párttól, amelynek megteremtésében annyit fáradoztam. Nehéz szívvvel váltam meg politikai otthonomtól, mert nem tudom, sikerül-e megint, hogy a pártnak a parlamentben abszolút többsége legyen. *Nem akartam a szakadást, csak amikor azt nem lehetett elkerülni, mert nem tudtam, hogy abban a percben, amikor el fog dőlni, lehet-e a békés megoldást megteremteni, vagy pedig ellenzékbe kell mennünk.* Mert úgy vélem, hogy abban a percben, amikor eldőlt az a kérdés, együtt kellett volna lennünk. Aki igazságosan gondolkodik, megállapíthatja, hogy elmentem a türelem legvégső határáig annak elszemvedésében, hogy a pártban nem vagyok többé vezér, mégis a nevem alatt folynak olyan dolgok, a melyekért én felelős nem lehetek. Többször hangsúlyoztam, hogy a többségi pártnak nem lehet más feladata, mint mérlegelni kell a lehetőséget. Küzdeni kell minden elérhetőért, a nélkül, hogy azoknak megvalósítását naphoz, órához és perchez lehetne kötni. Azok a volt elvtársak, akik a bankmozgalmat vezették, az utóbbi időben megszűntek az én tanácsaimat követni. Lehett volna folytatni a mozgalmat taktikai viszonyok segítségével, de ők, bár ismételtén figyelmeztettem őket, nem hallgattak rám. Így történt, hogy választanom kellett a között, hogy a párt az én nevemmel szakutcába vezesse a nemzetet, vagy, hogy ne vállaljam a felelősséget. Azért elveim megmaradnak és nem fogok megszűnni küzdeni azoknak a megvalósítására, *de meg fogom választani a küzdelem idejét, módját és arányát.* Mert ha báismérjük ugyanis azt, hogy egyszerre nem lehet megvalósítani a függetlenségi programot, akkor nehezen lehet egy kérdést kiválasztani és annak naptári időhöz való kötése miatt alkotmányválságot előidézni. Dolgozunk az önálló bankért és a gazdasági önállóságért, azon leszünk, hogy ha nem szerzünk is meg mindent, de amit lehet, azt megszerezzük. A nemzetek életében az évek pillanatok és az ilyen pillanatokért a nemzet életét nem lehet kockára tenni. Kérlek benneteket, hogy teljes bizalommal legyetek velem.

A minisztertanács befejezése.

Az üdvözlés után a kabinet folytatta a tanácskozást, amely két óráig tartott. A minisztertanácsból kijövő Andrassy ezt mondta az újságíróknak:

— Odafönn készítenek kommunikét az eredményről.

— Jött-e létre megállapodás a kormány tagjai közt? — kérdezték a hírlapírók.

— Mi már régen megállapodtunk — volt Andrassy felelete.

Majd Wekerle jött ki a tanácssteremből és ezeket mondta:

— Belementünk a részletek megvitatásába, amint már ilyenkor szokás. Így tárgyaltunk a bankügyről, a bank kérdés módzatairól és egyebekről.

— Van-e megállapodás? — kérdezték. Befejeződött a tárgyalás?

— Hát hogy volna lehetséges — szölt a miniszterelnök — ilyen rövid idő alatt befejezni a tárgyalást.

A minisztertanács után Apponyi gróf még néhány percig Kossuthnál maradt, azután a két miniszter együtt elhajtattott, hogy állandó körhelyiséget keressenek a Kossuth-párt részére.

A hivatalos jelentés.

A minisztertanácsról a következő hivatalos kommunikét adták ki:

A kereskedelmi minisztériumban ma délelőtt fél 11 órakor Wekerle Sándor elnöklésével miniszteri tanácskozás volt, melyen a kabinet valamennyi tagja részt vett. A minisztertanács rövid megszakitással, amely rövid idő alatt Kossuth Ferenc párt üdvözlését fogadta, majdnem egészen két óráig tartott. A jegyzőkönyvet Márffy Albin államtitkár vezette. A minisztertanács, mely a politikai helyzettel foglalkozott, megkezdte a válságból való kibontakozás módzatainak részletes tárgyalását.

Ujabb koronatanács.

Ejjel jelentik a P. Ll.-nak:

A hivatalos és félhivatalos jelentésekkel szemben teljesen kompetens helyről vett információ szerint a mai minisztertanács nem fog többé folytatódni, dacára annak, hogy a miniszterelnök kijelentette, hogy ma nem lehetett mindent elintézni. Wekerle már a legközelebbi napokban, valószínűleg holnapután Bécsbe utazik, hogy újabb jelentést tegyen a királynak és hétfőn vagy kedden pedig a király elnöklésével Bécsben egy újabb koronatanács lesz, melyen a kabinet összes tagjai részt fognak venni. A második koronatanács minden valószínűség szerint meghozza a döntést. Lehetséges, hogy a kormány tagjai a koronatanács előtt érintkezésbe lépnek az osztrák kormány tagjaival a készfizetések felvétele ügyében. A király abban az esetben, ha az osztrák kormány nem ellenzi, szintén hozzájárul a készfizetések felvételéhez.

A politikai helyzetet általában valamivel kedvezőbbnek tartják. Bécsi körökben azonban azt mondják, hogy a kibontakozás csak akkor lesz meg, ha a kormány kész katonai engedmények nélkül vállalkozni, mert ezekről a jelenlegi helyzetben szó sem lehet. Magyar politikai körökben ezzel szemben a legközelebbi napokban épen kedvező fordulatot várnak.

A trónörökös üzenete a királynak?

Bécsi jól értesült politikai körökben egy épp oly érdekes, mint regényesnek látszó nyilatkozatot kolpor-

álnak, amely a magyar válsággal és legutóbbi királyi audienciákkal áll összefüggésben.

E szerint a király a hétfői kihallgatásokon közölte volna a magyar kormány tagjaival, hogy neki — a felségnek — azt üzenté *Ferenc Ferdinánd* trónörökös, „ha katonai téren a magyar kormánynak bármilyen engedményt adna, akkor ő még ugyanazon napon *cylinderben jelennék meg a Grabenen.*“

A pártkörök hangulata.

A pártkörök ma esőndesek voltak. Az alkotmánypártban először jelent meg betegsége óta *Szell Kálmán*, akit a pártkörben jelenlevő képviselők nagy ovációval fogadtak.

A pártkörökben beszéltek, hogy a hivatalos lap holnapi száma közölni fogja *Mesko László* igazságügyi államtitkár felmentését, akit a függetlenségi párt kettéválása után a Justhcsoport a függetlenségi párt elnökévé választott.

Apponyi nyilatkozata.

Apponyi Albert gróf kultuszminiszter a tegnapi kihallgatások eredményéről és a helyzetről a következőket mondotta hívei előtt:

— A kibontakozás szálai nem szakadtak meg, a tanácskozásokat folytatjuk, ez a tegnapi audienciák eredménye. Se több, se kevesebb. De arról megnyugtathatlak benneteket, hogy a tanácskozások már most igen gyorsan fognak leperegni. Tegnap a vasuton több dologban meg is állapodtunk, s a holnapi minisztertanácsban ezt *Darányi, Josipovich* és *Jekelfalussy* bizonyára nem fogják kontrakarrozni.

— Én kezdettől fogva pesszimista voltam, — jegyezte meg azután — *ma sincs nagy okom az optimizmusra.*

— Milyen engedmények várhatók? — kérdezték néhányan.

— Erre csak azt felelhetem, hogy *jelentős engedmény nélkül*, a mi a nemzet előtt ellenértékül szolgálhat magunktartásáért, *nem vállalkozhatunk.*

— A személyes impressziói milyenek, kegyelmes uram?

— Éppen ezekről nem nyilatkozhatom, — mondotta *Apponyi* — de biztosítalak benneteket, hogy *hamar lebonyolódik minden.*

— A mig Bécsben a nem-et ki nem mondták, addig itt a tárgyalást meg nem szakíthatjuk.

— *Ha ellenzékbe megyünk, mondotta egy képviselő — ezt külön pártban tesszük, nem Justhékkel egyesülve, hanem legfőbb mellettük.*

Apponyi helyeslőleg bólintott és csakhamar távozott.

Arról volt még szó, itt leginkább *Baross János* beszélt, hogy a trónörökös *Schönaich* és *Bienert* báró révén *minden katonai engedményt megakadályoztatott* és hogy a katonai engedmények tárgyában, mielőtt Bécsből elutazott, emlékiratot is hagyott a királynál.

Azok közül, a kik *Apponyival* bizalmasan is értekeztek, néhányan úgy tudják a dolgot, hogy a király a miniszterelnök által eléje terjesztett kibontakozási és kormányzati programból sokat törölt és hogy a most következő tanácskozások e törlésekre vonatkoznak.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatali éshirdetési osztály — — — 151

Damjanich Jánosné kilencvenéves.

Látogatás a matrónánál.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, november 16.

A szabadságharc hős tábornokának özvegye, *Damjanich Jánosné* ma töltötte be életének kilencvenedik esztendejét. Ebből az alkalmából az ősz matróna hozzátartozói családi körben ünnepelték születése napját Budapesten. Ennek az ünnepnek fénye és melegsége azonban a családi kör tüzhelye mellől az egész országra és az egész magyar társadalomra sugárzik, amely *Damjanich Jánosné* alakjára a tisztelet és kegyelet érzésével tekint föl. A kilencven éves nagyszonyt megható példaképpen zárta szívébe a nemzet, mint a magyar nőnek és hitvestársának szinte fonséges megszemélyesítőjét. Ő maga éveinek számát feledtetve, ma is kiveszi részét ugyszólván minden hazafias társadalmi mozgalomból s fáradságot nem ismerve szolgálja a humánus és nemzeti törekvéseket.

Damjanichné születése napja alkalmából testvérének gyermekei, *Csernovics Sára*, férjzett *Jeszenszky Imréné*, *Csernovics Roxán*, férjzett *Végh Józsefné*, *Csernovics Diodor* aradi jószágigazgató és *Csernovics Agenor* ma délelőtt hálaadó isten tiszteletre gyűltek össze a budapesti szerb templomban, délután hat órakor pedig *Végh Artur* kuriai bíró és neje ünnepi ebédet adott a hős tábornok özvegyének tiszteletére.

Fővárosi munkatársunk ma fölkereste a nagyszonyt, s a látogatásáról a következőket telefonálja lapunknak:

Apró, zizegő selyemdarabkákat fosztott a nagyszony, amikor beléptem hozzá. Remegő ujjai serényen, fűgán dolgoztak, mialatt én elfogódottan néztem azt az asszonyt, *Damjanich* feleségét, akinek most már elhomályosodott barna szemei egykor sirva keresték az élete felének utolsó nyomait a vértanúság felé vezető uton.

— Hát miről beszéljek én, hisz már elmondtam mindent, mindent — kezdte.

— Arról beszéljen méltóságod, milyennek látja a ma asszonyát? Mit gondol, ha bekövetkeznék ma egy háboru, tudnának-e az asszonyok úgy lelkesülni, mint akkor, — negyvennyolcban?

— A mai asszonyok? Nem, nem. Ezek az asszonyok, akik nem ismerik a családi érzést, akik előtt nem szent az otthon, nem ismerhetik a hazaszeretetet sem. A háboru rettenetes, de azt gondolom, szükség is lenne rá, hogy fölrázza, magukhoz térítse az asszonyokat. Ezek az asszonyok nem tudják, mit csinálnak. Egy erős viharra kellene jönnie, nagy szenvedéseknek, akkor megtisztulnának... Nem tudom, hogy mi lesz, hogy lesz, de azt hiszem, le kellene számolni ellenségeinkkel. Ha kell lenni egy háborunak, most legyen. Ha jönnének a véres napok, akkor megváltoznék minden, akkor megkomolyodnának a ma könnyelmű asszonyok. Régeate is voltak olyan nők, akik maguk keresték a kenyerüket. Akkor jobban tisztelték őket, mint a mai kenyérkereső nőket. Pedig akkor nem lármáztak annyit, mint mostanában. Épp ezért volt több súlya a szavuknak. És úgy veszem észre, hogy azoknak nem használnak az ugynevezett apostolok, akiknek kenyeret kell keresnie, ellenben a középosztály asszonyait lassan-lassan teljesen kicsalják az otthonukból. Csodálom, hogy nem akadt még egy előkelő magyar asszony, aki főlemelné tiltakozó szavát a magyar asszonyok nevében.

Nem így volt azelőtt. Az asszonyok jobbak, tartózkodóbbak, mélyebb érzelműek, nemesebbek voltak. A szívük tiszta és lelkes volt. Nem, nem lehetne az, ami negyvennyolcban volt, ezek a nők soha, soha nem tudnának annyira főlemelkedni, mint azok tudtak...

Sápadtan bucsuztam el attól az asszonytól, akinek élete egy darab történelem és amíg lefelé jöttem a homályos lépcsőházban, árnyak bólogattak felém, nagy idők sápadt árnyai és én nehéz lélekkel hoztam magammal keskeny ajkairól elhangzott jntó szöveget.

Letartóztatott kasszafuró.

Betörés egy budapesti gyári irodába.

Távirati tudósítás.

Arad, november 16.

Ma reggel négy óra tájban *Kárászi István* 897. számú budapesti rendőr a Gyep-utcában két óvatosan haladó a fal mellé lapuló alakot vett észre. Az egyik börtáskát cipelt. A rendőr a két gyanus embert igazolásra szólította fel, mire az egyik futásnak eredt. A rendőr erre azt, akinél a táská volt, megragadta és hosszú tusakodás után sikerült megkötözve bevinnie a főkapitányságra. Itt felnyitották a börtáskát, amelyben temérdek betörőszerszámot találtak. Volt a táskában furógép, vasfogó, feszítő vas, a hátára kötve pedig egy üveg gépolajt s egy üveg szappanos vizet találtak.

Megállapították, hogy a gyanus ember *Keszler Dezső* 47 éves irodaszolga, aki öt év óta az *Athenaeum* részvénytársaság alkalmazottja. Rovott multu ember, betörésért már büntetve volt. *Kesztlert* éppen kiakarták hallgatni a főkapitányságon, amikor megszólal a telefon és bejelentik, hogy *Bien Ernő* zbiradékaru gyárosnak *Nagydiófa-utca* 7. szám alatti irodájába betörték, a pénzeszközöket két helyen kifurták, de három kiállítási bronz érmen kívül mást nem loptak el. Az alsó trezort ugyanis nem tudták kifurni. A betörőket nagyon elkeseríthette a sikertelenség, mert a kasszában talált értékpapírt és üzleti könyveket, irásokat azéjjel tépték.

Még kapuzárás előtt rejtőzhattak el a ház egyik félreeső helyén. Az ott talált gyufaszálakból következtettek erre. Egész éjjel dolgozhattak a kasszában, azután 3 óra tájban szöktek meg a házból oly módon, hogy maguk nyitották ki a ház kapuját. A rendőrség e bejelentés után kétségtelennek tartotta, hogy az egyik kasszafuró *Keszler Rezső*. Nyomban kihallgatták, de *Keszler* kijelentette, hogy ártatlan. Tárlalmányai vannak, most is egy új rendszerű kályhát talált fel, amelyet szabadalmaztatni akar. A börtáskában talált szerszámok e kályha előállítására szükségesek. A rendőrség konstataálta a szerszámokról, hogy azok kasszafuró-eszközök. A rendőrség a tagadás után bizonyítékokat igyekezett beszerezni a gyanus ember ellen.

Délben házkutatást tartott *Keszler Renold*-utca 12. számú lakásán s kinyomozta *Keszler* egyik barátját, *Janovits István* *Lipót-kör* uti viceházmestert.

SPORT.

+ *Maione Vince*, a délvidéken és Aradon általánosan ismert kiváló vivómester a Fehér Keresztben tartja vivóiskolájának előadásait. A mestert egyre nagyobb számmal keresik föl a tanítványok, akik között az általános nézet, hogy *Maione* tanítási rendszere szinte páratlanul áll most a magyar mesterek között.

Félezer bányász halála.

Magyarok katasztrófája Amerikában.

Távirati tudósítás.

Arad, november 16

Hét esztendő leforgása óta nem ölt meg annyi embert a bánya, mint amennyi áldozatot kívánt az Illionis amerikai államban lévő Szent-Pál Coal Company tárnáiban pusztított iszonyatos tűzvész, melyről röviden az *Aradi Közlöny* már beszámolt. A rémes katasztrófa részleteiről, melyet nemzeti gyásznak tekintenek az amerikai lapok — ma a következő táviratok érkeztek:

Magyar áldozatok.

Cherryből (Illionis) táviratozzák: A bányarobbanás oka tűzvész volt, amely egy szénaboglyában keletkezett. A robbanás után 13 halottat hoztak a földszinre. A bánya igazgatósága kijelenti, hogy teljesen kizárt dolog a romok által elfodott bányászok megmentése. Azoknak a föld mélyében kell elpusztulniuk. Minthogy nem sikerült a bányát vízzel elárasztani, elhatározták, hogy a tárnák bejáratainak elzárásával fojtják el a tüzet.

A bányászok tulnyomó része magyar és olasz.

Egy menekült elbeszélése.

Berlinből táviratozzák: A *Lokalanzeiger* nek jelentik New-Yorkból: Egy menekült azt mondja, hogy hatvan bányász egy tárnában összekuporodva és teljesen rezignáltan várja a halált. Megállapították, hogy sok embert meglehetősen volna menteni, ha a felvonó kosár idejében működött volna. A katasztrófa okául azt mondják, hogy egy vigyázatlan bányász teljesen el nem égett fáklyáját a szénakazalba dobta. Egy ideig pislogott, míg a fagerendák tüzet nem fogtak és több bányász ekkor az izzó szénát talpigákon széthordta. Míg ez a munka tartott, sokan elhagyták a bányát és a többieket is felszólították menekülésre. Alig érkezett 20—25 bányász a földszinére, mikor fűlsiketítő robbanás hallatszott. Meggyulladt a bányalég és a tárnák megteltek füsttel és gázzal.

Mennyt az áldozat?

Londonból jelentik: A Newyorkból érkezett kábel sürgönyök szerint a bányakatasztrófának 250 áldozata van. Csikágói jelentések szerint azonban még 478-nál sem állapodott meg a számítás. A szerencsétlenség idején 795 bányász volt a föld alatt, akik közül alig menekült néhány. A megmentett munkások véleménye szerint társaik legnagyobb része a mélyen fekvő tárnákba menekült a füst és a tűz elől és ott összeszorulva kinos halált haltak.

A mentők halála.

Newyorkból jelentik: A mentési kísérleteket nagy önfeláldozással és halálmegevetéssel kezdték meg, míg a bánya igazgatója ki nem jelentette, hogy a további segítség lehetetlen. E kijelentés dacára hat bátor férfi leszállt a főtárnába, hogy utolsó kísérletet tegyenek a mentésre. A lift még el sem érte a bánya mélyét, mikor a jelzőkészülék azt jelezte, hogy a leszállók kéri a felhuzást. Száz és száz ember állta körül a bánya bejá-

ratát, szivszorongva várva a mentők visszatérését. Mikor a lift a földszinre érkezett, hat felismerhetetlenül szétmarcangolt hulla feküdt benne. Egy lángnyelv elégette hajukat és ruhájukat, a bőrüket lerágta a testükről.

Lehetetlen a mentés.

Cherryből táviratozzák: A tárnabejáratot, amelyet elzártak, hogy a bányában dühöngő tüzet elfojtsák, ma ismét kinyitották. A mentőlegénység háromszor leszállt, anélkül azonban, hogy áldozatokat talált volna, miután a tűz újból lángkapott. A tárnabejáratát ismét be kellett zárni. Nincs többé remény, hogy a beszorultakat megmenteni lehessen.

Chikágóból jelentik: Hét év óta nem volt Amerikában hasonló bányaszerencsétlenség. 478 bányamunkás lett a tűz áldozata. A katasztrófát a szénpor felrobbanása okozta. Tegnap négy munkás 300 méternyire lebecsátkozott, de egyetlen embert sem tudtak találni, a munkások valószínűleg a veszély láttára a mélyebb tárnákba menekültek. A szerencsétlenség színhelyén drámai jelenetek játszódnak le. Több özvegyen maradt asszony megőrült. Mikor a hatóság a bejáratot lezárta, az asszonyok és a lányok kétségbeesetten jajveszékelték.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Szerda: *Buridán számara*, vigjáték. (A bérlet.)
Csütörtök: *Hajduk hadnagya*, operett. (B bérlet.)
Péntek: *Szinészvér*, operett. Bemutató előadás. (C bérlet.)
Szombat: *Szinészvér*, operett. (A bérlet.)

* Országos színházi műsor. A nagyobb vidéki városok színházainak a heti műsora a következő: *Debrecen*. Hétfőn, kedden, szerdán Iglói diákok, csütörtökön, pénteken, szombaton Hanka, vasárnap Dollárkirálynő. *Kecskemét*. Hétfőn és kedden *Buridán számara*, szerdán Cigánybáró, csütörtökön Az elvált asszony, pénteken Fecskefészek, szombaton és vasárnap Kis boszorkány. *Kassa*. Hétfőn és kedden Tancos huszárok, szerdától szombatiig Tájfün. *Miskolc*. Hétfőn A nők kedvence, kedden Az elvált asszony, szerdán és csütörtökön Lady Windermere legyezője, péntektől vasárnapig A holdkóros. *Pécs*. Hétfőn Erdészleány, keddtől szerdáig Smokk-család, csütörtökön Gésák, péntek, szombat Tájfün. *Szatmár*. Hétfőn Bőregér kedden Az elvált asszony (elsőszőr), szerdán ugyanaz, csütörtökön Kis pajtás, pénteken Bob herceg, szombaton Az elvált asszony, vasárnap Svihákok. *Szeged*. Hétfőn Tatárjárás, kedden A tolvaj, szerdán, csütörtökön Kis királyok, péntek, szombat és vasárnap Atalanta. *Szabadka*. Hétfőn Passepartout, kedden Salome és Szép Galatea, szerdán Az elvált asszony, csütörtökön A páduai hercegnő, pénteken Tavasz, szombaton Tilos a csók. *Nagyvárad*. Hétfőn Bányamester, kedden és szerdán Don Pietro Carusso és Parasztheccsület, csütörtökön Hunyadi László, pénteken, szombaton Tájfün, vasárnap Mohamed paradicsoma. *Pozsony*. Hétfőn Tancos huszárok, kedden Cassanova, szerdán Kis királyok, csütörtökön Frangepán Imre, pénteken Bűvös vadász, szombaton Don Quijotte. *Temesvár*. Hétfőn A kis boszorkány, kedden Tosca, szerdán A nők kedvence, csütörtökön A tökfűlkő (elsőszőr), szombaton Az erdészleány, vasárnap A gyerekaasszony.

* A Hadsereg ma megjelent 21. száma rendkívül tartalmas és a pompás illusztrációk egész tömege gazdagítja. Különösen a budapesti 4. hadtest gyakorlatairól fölvetett fényképek sikerültek. *Hehs Aladár*, a lap kiváló szerkesztője nagy figyelmet érdemlő cikket ír a katonák szellemi neveléséről.

* A nagy nap előtt. *Sauer Emil* december 5-én megtartandó bucsuhangversenye iránt oly nagy érdeklődés nyilvánult meg, hogy már az elsőrendű jegyek mind elfogytak. Akik élvezni akarják a nagy művész briliáns játékát, azok már csak másodrendű helyeket kaphatnak, azt is csak rövid ideig. A hangversenyt *Weisz Leó* rendezi. Telefon 230.

* *Buridán számara*. Holnap ismét szinre kerül az idei szezon egyik legnagyobb sikert aratott vigjáték újdonsága, a *Buridán számara*. A főszerepeket ezuttal is *Novák Irén*, *Zalay Margit*, *H. Harmath Józsa*, *Kun Irén*, *Szendrey, Delli*, *Ditrói* játszik.

* *Opera-előadások az aradi színházban*. Az igazgatóság gondoskodott arról, hogy az olaszok távozásával az opera-előadások megszakadást ne szenvedjenek. Ezután az opera-előadások tisztán magyar nyelven lesznek. A m. kir. Opera készséggel és szívesen rendelkezésre bocsátja a tagokat. Az első opera jövő héten lesz, amikor *Faustot* játszik, a főszerepekben *Mezey Mihály* kolozsvári tenoristával és *Odry Atilla* vendégekkel.

* *Szinészvér*. Az operett-társulat nap-nap mellett serényen készül a *Szinészvér* című operett-újdonság pénteki bemutatójára. A pompás szövegű operetthez melodikus zene kapcsolódik. A főszerepeket *Dióssy Nusi* és *B. Szabó* játsza.

* *A Nyugat*, *Ignotus*, *Osváth Ernő* és *Fenyő Miksa* irodalmi szemléjének november 15-iki száma feltűnést keltő, gazdag tartalommal jelent meg. A füzet tartalma a következő: *Schöpfung Aladár*: Gyulai Pál. *Ady Endre*: *Harcos Gyulai Pál*. (Vers.) *Deck Ö. Fülöp*: A gódlőliek. *Molnár Ferenc*: *Vacsora*. *Szindarab* 1 felv. *Nagy Zoltán*: Az ismeretlen ember. (Vers.) *Adorján Andor*: *Párbeszéd Anatole France házasságáról*, valamint az irodalom eliparosodásáról. *Móricz Zsigmond*: *Sárarany*. (Regény IV.) *Szép Ernő*: *Versek*. *F. Kaffka Margit*: *Taifun*. *Móricz Zsigmond*: *Taifun*. *Lengyel Menyhért*: A jó színész. *Ady Endre*: *Versek*. *Figyelő*: *Szűry Dénes* (*Schöpfung Aladár*), *Rákóczi emléke* (*Lengyel Géza*), *Oláh Gábor*: *Petőfi képzelete* (*Nagy Zoltán*); *A Taifun rendezéséről* (*Füst Milán*). *A Nyugat* előfizetési ára félévre 10 korona, egész évre 20 korona. Mutatványszámot kívánatra készséggel küld a kiadóhivatal. (Rákóczi-ut 9.)

* *A technika csodái*. Korunk, a fáradhatlan kutatók kora, ugyszólván mindennapra tartogat valami újabb meglepetést az emberiség részére. A repülő gépek bámulatos rekordjai, a levegő biztos meghódításának tanubizonyossága arra sarkalják a kutatókat, hogy a többi közlekedési eszközt is a tökéletesség legmagasabb fokára emeljék. A viziut is megrövidült a motorosónak feltalálásával, melynek tökéletesítésére nagy-szerű versenyeket rendeznek a kulturállamok. Az *Uránia* holt napi műsorában egy remekül sikerült motorosónak versenyt mutat be, mely a különböző motorosónak típusok megismertetésén kívül mint látványosság is elsőrendű. A műsor az *Urániában* megszokott változatossággal igen sok szórakoztatást nyújt a komoly és tanulságos képek sorozatának folyamán. 791

Amiről beszélnek.

A rejtelmes kulcs.

Ezt a históriát a mulatni szerető férjek okulására jegyezzük föl:

Az asszonyka — egy állami hivatalnok ifju neje, — olyan kalapot szeretett volna, amelyiken nem egy madárka van, hanem egész szárnyas család ütött tanyát. A férj azonban nem volt barátja a szárnyasok fészkekül szolgáló női kalapoknak, különösen azért nem, mert azok az apró kis jószágok némileg konnekezióban állanak az erszénynyel is. Ezen aztán összekaptak és a haragos férj ezzel a szavakkal csapta be az ajtót:

— Most már végigjárom a város minden korosmáját.

A kicsi asszony várta-várta az urát, de az nem mutatkozott. Tizenkét óra is elmúlt, amikor a férj máskor már rég otthon van, nyugovóra térnek és olyan szépen — nem alszanak. Most pedig hiába várja. Szomoruan könyökölt ki az utcái ablakon és engedte, hogy a hideg szél libegtesse csipkés háziköntösét.

— Hol lehet, hol lehet, — töprengött a szomorú asszonyka.

Azután eszébe jutott, hogy a férje ura az X-kávéházba szeretett járni legénykorában. Mindenképpen meg akart győződni róla, hogy ott van-e, de a cselédet röstelte felkölteni és elküldeni. Különben is az úgy se tudja, hol van a kávéház. Az éji sötétben egyszerre egy férfi alakja tűnt fel.

— Ezt megszólítom, ha mindjárt a polgármester lesz is, — gondolta az asszony, aki tényleg oda szolt az ismeretlen ifjunak:

— Ugyan kérem, nem tenne nekem egy szivességet?

— Jutalom ellenében nagyon szívesen.

— Hát mit kíván?

— Egy osókot és járulékait.

— No jó, — szolt a kis hölgy beleegyező fejbólintással. — Megkapja, amit kér, ha elmegy az X-kávéházba és megnézi, hogy ott van-e K. ur. Azután átadhatja neki a pincérrel azt a kis levelet, amit most átadok önnek.

— Jól van.

A kicsi asszony levélpapírt vett elő és sietve ráírta a következőket: „Édesem. Elengedek minden madarát, csak jöjjön haza és ne haragudjon a maga madarára.”

A fiu, aki az asszony tudtán kívül véletlenül egyike volt a férj legjobb barátainak, elindult, de hirtelen visszafordult.

— Hát ha ön felültet engem és nem kapom meg az ígért dolgot?

— Hát itt van zálogul a csipkés kendőm.

— Az kevés.

— Hát mit adjak?

— Az előszoba kulcsát.

— Maga, maga zsarnok, — mondta az asszony, aztán belenyúlt a zsebébe és kivett onnét egy kulcsot. — Na itt az előszoba kulcsa, — szolt és ledobta.

A fiatal ember megcsóválta a fejét és elsietett. Fölkutatta az összes kávéházakat, míg végre az egyik nem elsőrangú kávéházban ráakadt a férjre. Földült arccal fűtött hozzá.

— Barátom, te itt vagy, míg a feleséged...

— Mi van a feleséggel? — tudakolta K. ur megdöbbenve.

— Gyere csak haza, a feleséged...

Nyomban kocsiba vetették magukat és a férj hosszas hallgatás után szinte siró hangon kérdezte:

— Hogyan jöttél rá?

A másik folyton csak ezt hajtogatta:

— A feleséged, a feleséged...

Végre hazaértek és a jóbarát az előszoba ajtajánál bucsút vett.

— Hát mi van a feleséggel: — mond már.

A másik mosolyogva felelte:

— A feleséged ezt a levelet küldte neked, mert magába van és szomoruan várja a férjét.

Ezzel elment, de a ledobott kulcsról egy szót se szolt. Azt szépen elrejtette és még ma is szentül meg van győződve arról, hogy neki csak egy lépést kellett volna tennie és a fehér galamb a karjai közé repül vala. Pedig, ha tudta volna, hogy az a kulcs, amit annyira rejtget, nem más, mint... Különben erről legjobb nem beszélni...

Kutassy a levegőben.

Sikerés repülés. — Beszélgetés az aviatikussal.

— Fővárosi tudósítók telefonjelentése. —

Arad, november 16.

Kutassy Ágost dr., a neves magyar aviatikus, ma délelőtt több sikeres felszállást végzett a fővárosi Rákosmezőn. Kutassy gépe — egy Fahrman-rendszerű biplán — tudvalegőleg a multkor kissé megsérült és ezért az aviatikusnak a nagy nyilvánosság előtt tervezett felszállása késedelmet szenvedett. A gépet már teljesen helyrehozták és a mai sikeres próbafelszállás után Kutassy nemsokára a nagyközönség előtt mutatja be repülését.

A mai próba-felszállásokról, valamint a Kutassyval folytatott érdekes beszélgetésről fővárosi tudósítók ezeket jelenti:

Kutassy Ágost dr. Fahrman-féle biplánjával ma délelőtt a Rákosi gyakorlótér felett kísérletezett. Az aviatikus először guruló-próbát tartott, majd felszállott a levegőbe. A repülés kitűnően sikerült. Ezután Kutassy mérnöke, Dufour ült a gépbe és ő is szép utat tett. A harmadik felemelkedésnél mindketten a gépbe ültek és széles ívben repültek fel. Ez az utis jól sikerült. A jelenvolt közönség zajosan megéljenezte az aviatikusokat.

Egy fővárosi hírlapíró ez alkalommal beszélgetést folytatott Kutassyval.

— Hányszor röpült már sikerrel? — kérdezte az újságíró.

— Ezt igazán nem jegyeztem meg. Murelomban, Chalon sur Marne mellett aviatikai telepeken akárhányszor naponta három ízben is felszálltam. Feljegyezni ezeket igazán nem jutott eszembe. Hiszen csak a dilettáns író szokta számon tartani közleményeinek megjelenését.

— És nem zuhant le egy felszállásakor sem?

— Egyszer sem! A fővárosi lapokba tévedésből került lezuhanásom hire. Párisi tartózkodásom alatt egy ízben rosszul éreztem magam, ágyba feküdtem és meghagytam a szálloda pincérének, hogyha keresnek, mondja, hogy leestem és betegen fekszem. Akkor nem is gondoltam, hogy ez a lapokba fog kerülni.

— Melyik rendszerű gépet tartja legtekintélyesebbnek?

— Ezt a kérdést sokféle szempontból lehet felfogni. Az életbiztonság, valamint a repülés tartamának biztonsága szempontjából a legtekintélyesebbek a Fahrman-féle biplánok. Ha gyakorlott ember ül rajtuk, akkor ki van zárva a lezuhanás velök. Ha egy monoplán motorja eltörik, az ólomsúlyyal a földre zuhan és akkor nincs menekülés. Ellenben a Fahrman-biplán, ha el is törik a motorja, lassan, a levegőben kóvályogva száll le. A szerencsétlen vé-

get ért Ferber francia aviatikus egy ízben egy motornélküli biplánnal 800 méter magasra szállott fel és minden baj nélkül földet ért. Legrande aviatikusnak egy ízben 50 méter magasságban eltört a kormányja. Megállította a motort és a gép szép lassan leszállott. Esztétikai látványosság szempontjából talán szebb a monoplán repülése, gyorsabban is repül, mint a biplán, de a biztonsága csekélyebb ennél. Lehetséges azonban, hogy megfelelő anyag alkalmazásával a biplánnal is hasonló sebességet érnek el.

— Ugy tudom, hogy a doktor urnak saját rendszerű gépei is vannak — szolt a hírlapíró.

— Tervem van, de a kivitel, az sok mindentől függ. Nagy összegek kellene ahhoz, amilyenekkel én nem rendelkezem. A különféle gépekből akarok egy új gépet szerkeszteni. De vajjon lehet-e ezt nálunk! Itt nincs ilyenre közvélemény, itt nem adnak ilyenhez pénzt! Egy Fahrman-Voisin-féle gép első előállítására 1,300.000 koronára kerül. Bleriotnak két millió frankjába került a gépe. Az általam tervezett géphez 3-500,000 koronára volna szükség. Külföldön ezt könnyű lenne előteremteni. A német nép két nap alatt 1 millió 200,000 márkát gyűjtött Zepplinnek. Az elpusztult francia Lebaudy-gép helyébe azonnal adták mást. Ott óriási díjakat tűznek ki az aviatikusoknak, de nálunk minderről még beszélni sem lehet.

Megölte az anyósát.

A pletyka áldozata.

Távirati tudósítás.

Arad, november 16.

A biharmegyei Hegyközkovácsi községben ma reggel véres gyilkosság történt. Kabala Béla kisgazda három késszurással megölte anyósát azért, mert ez vejét különböző pletykákkal rossz hirbe keverte.

A gyilkost Nagyváradra vitték be a rendőrségre. Ott a gyilkos maga adta elő a történeteket.

Az eset előzményeire előadta, hogy 10 év óta haragos viszonyban volt anyósával, özv. Szabó Pálnéval, aki ezelőtt 5 hónappal ki is kergette vejét a házból. Az anyós nem elégedett meg ezzel, hanem rosszszívelvü asszony lévén, vejét uton-utfélen jött-mentnek, részeges csavargónak nevezte. Ez Kabala Bélát nagyon elkéséritette. Tegnap este Kabala Béla elment a hegyközkovácsi-i koresmába, ott idogált reggel 3 óráig s ezalatt elhatározta, hogy kérdőre fogja vonni anyósát a róla hirsztelt valótlanágokért. Koresmából haza menve, lakásába tért, ahol felesége már reggeli teendőit végezte. Azt mondta a feleségének, hogy most le fog számolni az anyósával. Felesége rimánkodott és kérte férjét, hogy tegyen le szándékáról és ne keresse fel az anyósát, azonban ő nem hallgatott reá s a midőn felesége nem vette észre, a buzás zsákról felvette a konyhakést, csizmaszárába dugta s elment anyósának lakására, ott bezörgetett s bebocsátást kért.

Özv. Szabó Pálné, aki már szintén felkelt, beengedte vejét szobájába, ahol leánya, Szabó Margit is tartózkodott. Kabala Péter a szobában kérdőre vonta anyósát a róla hirsztelt dolgokért. Az megijedt és rimánkodott, megígérte, hogy többet nem fog Kabala Béláról valótlanágokat mondani. Kabala Béla ezzel nem elégedett meg, hanem dühében kiántotta csizmaszárába dugott konyhakését és anyósát háromszor megszurta úgy, hogy az összeesett. Vérea tette után hazament lakására és feleségének el-

mondotta, hogy megölte özv. Szabó Pálnét. A szerencsétlen asszony a hirre összeesett. Férje azonban nem törődött vele, hanem készt meg-törőve utnak indult, hogy feljeleníti magát. Kovács alatt felült Szabó Ferenc szekere s a szekéren ülőknek elmondotta, hogy meggyilkolta anyósát. Kabala Bélát kihallgatták s nyom-ban átkísérték a kir. ügyészségre.

HIREK.

— **Időjárás.** A meteorológiai intézet jelen-tése szerint e hó 17-én az időjárás: sok he-lyütt csapadék, később hűvösebb.

— **Az Acsev. tökefelemelése.** Az Acsev. junius havában rendkívüli köz-gyűlést tartott, amelyen az alaptöke-nek 30.511.400 koronáról 34.211.400 koronára való felemelését határozta el és annak megfelelően módosította az alapszabályait. A kereskedelemügyi miniszter a pénzügyminiszterrel egyet-értőleg jóváhagyta az alapszabályok módosítását, az aradi királyi törvény-szék pedig ma foglalkozott az Acsev. kérvényével, amelyben a társaság jó-váhagyólag tudomásul venni kérte a rendkívüli közgyűlés határozatait. A törvényszék helyt adott a kérelemnek. Erdekes József főherceg jegyzése, aki az új részvényaláírási fel ívásra fél-millió koronát jegyzett. A jegyzés így szól: „Ezen részvénykibocsátási fel-tételeket tudomásul véve és magamat annak alávetve jegyzek: József főher-ceg, Budapest, 2500 darab részvényt, 500 ezer korona értékben.

— **Berényi Gedő aranymiséje.** A mint jelez-tük, az aradi minorita rendház legidősebb tagja, Berényi Gedeon nyug. rendfőnök a jövő va-sárnap, e hó 21-én, d. e. 10 órakor fogja tar-tani pappá szentelésének 10 éves jubileuma alkalmából aranymiséjét. A jubiláló főpaprak első gratulálójá maga X. Pius pápa, aki apos-toli áldását küldötte az aranymisének s egy-ben megengedte, hogy a vasárnapi jubilaris nagy mise alkalmából pápai áldást adhasson a jelenlevő hívekre. A pápai áldás teljes bucsu engedéllyel van összekötve, melyet mindazok megüyerhetnek, kik előleg gyónást és áldozást végezve a jubiláló főpap áldását fogadják. A pápai rescriptum, mely ma érkezett Aradra, e hó 10-én kelt a Vatikánban és Merry del Val bibornok, államtitkár írta alá.

Az alábbi sorok közlésére kértek föl ben-nünket:

Meghívás. Főtiszt. Berényi Gedeon e hó 21-én tartja áldozarságának félszázados évfor-dulóját. Felkórem az Aradon lévő volt nőven-dékeit: sziveskedjenek *vallás különbség nél-kül folyó évi november hó 18-án (csütörtök) déli 12 órakor lakásomra: Salacz-utca 2. fá-radni, ahol megbeszéljük, miként adjunk kifeje-zést, mint volt tanítványok, a volt kedves ta-nárnak.* Arad, 1909. november 16-án. Múlek Lajos dr.

— **Steinheilmé leánya — apáca.** Párisból jelentik: Steinheilmé, kit az esküdtszék felmentő ítélete után a törvényszék szabadlábra helye-zett, Mártha leányát még nem látta viszont. A leánya, ki a gyilkosság előtt néhány nappal a protestáns vallásról a katolikus egyházba tért át, egy apácakolostorba vonult s felvette a fá-tyóit. Steinheilmé ma beköltözött egy szanató-riumba, ahova rengeteg ajánlatot kapott külön-féle variete igazgatóktól. Ő azonban még nem döntött a jövőjéről.

— **A gyermekkórház megnyitása.** A mai közgyűlés tudomásul vette a belügyminiszter leiratát, amelyben a gyermekkórház részére megadja a nyilvánossági jeleget. A közgyűlés a belügyminiszter leiratával ellentétben 3 or-voosi állást szervez s a további teendőkkkel a kórházi bizottságot bízta meg. A polgármester még a holnapi napon kiírja a pályázatot.

— **A zsidó hitközség közgyűlése.** Az aradi zsidó hitközség képviselőtestülete vasárnap tar-totta rendes közgyűlését Nemess Zsigmond dr. elnöklete alatt. A közgyűlés kimondotta, hogy nagynevű elhunyt főrabijának, Rosenberg Sándor dr.-nak arcképét a közgyűlési terem számára lefesteti, az elhunyt lelki üdvéért mon-dandó imára alapítványt létesít és a „Dr. Ro-senberg Sándor alap” eimén eddig befolyt és ezután befolyó összegekből diákok számára Ro-senberg-ösztöndijalapot teremt. Elhatározta még a közgyűlés, hogy a főrabbi temetési szertar-tásáról s az ott elhangzott beszédekről könyvet ad ki. Rosenberg Sándor özvegyének életfogy-tiglani kegydíj címén évi 3000 koronát szavaz-tak meg. A Spitzer-hagyaték átvétele körül tett intézkedésekről számolt be ezután az el-nökség. A menház felépítését egy bizottságra bízták, melynek tagjai: elnök: Nemess Zsigmond dr., alelnök: Ottenberg Tivadar, ta-gok: Éles Ármán, Leopold Zsigmond, Neuman Adolf, Neuman Dániel, Keller Izsó, Tolnai Já-nos dr., továbbá a Szent-Egyletből és a Nő-egyletből kiküldendő tagok. A vezetőség terve szerint a menház a Baththyány-utca 20. számú házban már 1910-ben megnyitható lesz. A költségvetés elfogadásával a közgyűlés vé-get ért.

— **Hetvenkilenc százalék pótdó.** A városi törvényhatósági bizottság ma délután folytatólagos közgyűlésé-ben gyér érdeklődés közben tíz perc alatt elintézte a jövő évi költségve-tést és kimondotta, hogy a büdzsében mutatkozó 880.230 korona fedezésére 79% pótdótot vet ki. Az így megsza-vazott költségvetés már felöleli a tiszt-viselők javított fizetésére szükséges összegeket is és ha változatlanul jóvá hagyja a belügyminiszter, akkor 3690 korona pénztári felesleg marad a jövő év végén.

— **Kutassy aradi felszállása elmarad.** A kö-vetkező sorok közlésére kértek föl bennünket: „Az aradi mérnök és építész egyesület a t. közön-ség szives tudomására hozza azt a határozatát, amely szerint arra való tekintettel, hogy Ku-tassy Ágoston dr. budapesti felszállását gépron-galás következtében előreláthatólag csak e hó 28-án fogja megkísérelni és az idő előrehala-dottsága az aradi felszállást problematikus-sá teszi, a felszállásnak ez évben való rendezését nem vállalhatta.”

— **Házasság.** Diszes esküvő volt ma dél-után az ag. ev. templomban. Király László aradi főreáliskolai tanár vezette oltárhoz Török Arankát, néhai Török Lajos leányát.

— **Arad — Ferrerért.** Megirtuk, hogy Varga Ferenc és társai azt kérték a város közgyűlé-sétől, hogy fejezze ki együttérzését azokkal a kulturnemzetekkel, amelyek az erőszakosan el-haligatott szabadsághősnek, Ferrernek vér-tanu halála felett megbotrányozásuknak adtak kifejezést. Arad városi törvényhatósága, a márti-rok földjének polgársága a lapunkban már közölt indítványt elfogadva tiltakozott Ferrer kivégzése ellen.

— **Az elszánt szüfraszett.** Londonból táv-iratozzák: Az itteni bíróság Garmett Margit szüfraszettet, aki tegnapelőtt Bristolban Chur-cill kereskedelmi minisztert lovagló ostorral megütötte, arra ítélte, hogy jó viseletének biz-tosítására óvadékot tegyen le, ha pedig ezt nem teszi, egy havi fogházat kell leülnie. Garmett Margit erre ezeket jelentette ki a rendőr-bíró előtt:

— A kamara összes tagjaival így fogok bánni. Büszke vagyok arra, hogy megboszul-hatom azt az igazságtalanságot, amit egy kép-mutató politikus követ el nemem ellen.

— **A hajókatasztrófa magyar áldozatai.** A Szingaporeból érkezett táviratok borzalmas képet adnak az Onda és Lazaine hajók összeütközéséről. A katasztrófa oly gyorsan tolyt le, hogy az Onda két perc alatt elsüllyedt és 93 személy életét vesztette. A szeren-csétlenül jártak között van egy Be-niczky gróf nejevel, Waldeg Valeriá-va. A 26 éves gróf néhány hónappal ezelőtt vette feleségül a 22 éves Wal-deg Valériát. Az esküvő után két éves külföldi körutra szánták magukat és így kerültek a Lazaine fedélzetére, ahol utolérte őket a katasztrófa. Be-niczky gróf sógora Blaskovits Ale-mérnek, az ismert sportférfinak. — Ujabb távirat jelenti: A tengerbe esettek közül négyet azonnal megro-hantak a cápák és a mentőhajó uta-sai szemeláttára felfalták őket. A sze-rencsétlenek személyeiről még hiány-zanak a részletek.

— **A házak adómentessége.** A mai közgyű-lés Múlek Lajos dr. és társai indítványára az új épületekre adandó községi adómentességet úgy módosította, hogy az eddigi 12 évi helyett 15, az eddigi 10 évi helyett 12 évi adómentes-séget ad a város egész területén. Az Óvár-téren építendő házak részére a törvényhatóság 18 évi kivételes adómentességet biztosít, ha a házak 6 éven belül épülnek fel.

— **Az aradi veszthely megváltására** uja-ban beérkezett adományok. Eddig befolyt: 51760 kor. 61 fillér. Dicsőszentmártoni királyi adóhivatal Kisküküllőn 38 kor. 30 fillér, Rács-falu 10 kor., Bák község 10 kor., Kiskunfél-egyházai állami képző intézet 23 kor. 80 fillér, Bolmány község 10 kor., Baksay Bertalan já-rásbíró Zsolna 130 kor., Ráró község 10 kor., Asvány község 10 kor., Ferenc-téri polgári fiu-iskola 20 kor. 41 fillér, Salgótarjáni ipartes-tület 1 kor., Nagyszabosi körjegyzőség Gömör-megye 8 kor. 30 fillér, Gyömörei társaskör Györm. 3 kor., Hajnoki körjegyzőség Zólyom m. 8 kor. 50 fillér, Nyitra-számokréti polgári olvasókör 39 kor., Rixer Félix 20 kor., Sár-mellék község 2 kor., Korpona szab. kir. vá-ros 10 kor., Ökörmezői kir. járásbíró 18 kor. 50 fillér, Budapesti Hirlap gyűjtése 3000 kor. 30 fillér, özv. Kiss Gyuláné Czizler Győző emlékére 2000 kor., Kunsziget község ado-mánya Györm. 5 kor., Czeglédi Ujság (Bimbó Pal adománya) 10 kor., Issakürt község 10 kor. Összesen: 57153 kor. 22 fillér.

— **Öngyilkos ügyvéd.** Berlinből táviratozzák: Groski József 43 éves ügyvéd, ki tegnap Krak-kóából Berlinbe érkezett, háromszoros öngyil-kosságot kísérelt meg. Először is szublimáttal akarta magát megmérgezni és amikor ez nem sikerült, egy tompa beretvével ötven szurást és szurt sebet ejtett magán. Minthogy nem vérzett el, egy fürdőbe vitette magát, hol be-ült a fürdőkádba és a víz alá dugta a fejét, hogy megfulladjon. A szerencsétlen ember el-vesztette eszméletét, de nem halt meg. A für-dőszolgák, akik észrevették a szándékát, meg-mentették és ápolás végett a kórházba szállí-tották.

— **Baleset egy körfűrésznél.** Kuzman István 15 esztendőes tanuló azzal volt megbizva ma délután Vulcu J. Maxim fafeldolgozó gyá-rában, hogy a körfűrész hajtó gázmotor teuge-lyéhez erősített szabályozót kezelje. A szerke-zetet tulajdonképpen egy mechanikus készülék-kell szabályoznia, de eltörött a kapcsoló és Kuzmant állították a motor mellé, mely el-kapta a fiu ruháját és oly erővel rántotta meg, hogy az a földre esett. Az esésnél kifejtett el-lentállás következtében a tanuló jobb keze már már beszorult a készülékbe, de segélykiál-tásait meghallotta a szomszédos helyiségben tartózkodó gyáros, beszaladt a gépházba és épen az utolsó pillanatban szakította el a tanu-lót a géptől. Kuzman ily módon jobb kezének könnyebb sérülésével menekült meg.

— Haverda Mariska beteg. Egy szabdkai ujságírónak azt mondta Bródy Ernő dr., a Haverda Mariska védője:

— A védelemnek most első törekvése az, hogy az ugy minél hamarabb tárgyalásra kerüljön, lehetőleg *rendkívüli ülés*szakon, amelyre a szegedi főügyész javaslatára a szegedi kir. tábla büntető-tanácsa hivattott elrendelni. Ez irányban a kezdeményező lépéseket minél hamarabb meg fogom tenni. Annál is inkább, mert ma, amikor védelemet meglátogattam, a *legsomorubb állapotban találtam*. Szegény aszony egészen lefogyott, rendkívül ideges, úgy, hogy *állapota komoly aggodalomra ad okot*.

Mariska személye iránt különben igen nagy az érdeklődés. Bérczy Jenő kabaréigazgató, akit az aradi kabaréból ismer a publikum, levelet irt Salánky József dr. főtárgyalási elnökhöz, hogy közvetítse azt az ajánlatát, hogy Bérczy hajlandó Mariskát kiszabadulása esetén havi 400 korona fizetéssel két hónapra kabaré-köruttra szerződtetni. Az elnök egyelőre még nem tartotta aktuálisnak ezt az ajánlatot.

— Az autobus bérletjegyek fenntartása. A törvényhatóság a múlt havi közgyűlésében kimondotta, hogy az autobus üzemmel megszünteti a bérletjegy rendszert. Több jegybérlő ma azt kérte a közgyűléstől, hogy változtassa meg ezt a határozatot. A közgyűlés ennek alapján megváltoztatta régebbi álláspontját és a *bérletjegyrendszer fenntartása mellett döntött*.

— Főnyársalt parasztlány. Borzalmas szerencsétlenség történt az elmúlt hét utolsó napján a kolozsmegyei Jegénye községben. Fábian István, a szerencsétlenség áldozata beleesett egy hegyesvégű karóba, úgy, hogy a szó szoros értelmében főnyársalta önmagát. Fábian rettenetes kínok között feküdt a kórházban vasárnap reggelig, amikor a halál megváltotta borzalmas szenvedéseitől. A dolog úgy történt, hogy Fábian István szombaton reggel fölmászott a szénapajta padlására és onnan takarmányt hányt le. Mikor készen volt a munkájával, nem mászott le a létrán, hanem leereszkedett a fal mellett. Ekkor történt a halálos végű baleset. Fábian ugyanis teljes súlyával zuhant a falhoz támasztott hegyesvégű szénatoló karóba. Egy pillanat múlva átszurt alsó testtel vonaglott a földön. A jalkiáltásokra odarohanók percekig nézték tétlenül a szerencsétlen legény kinjait. Végül előre rohant Fábiané, a legény édesanyja és kihuzta fia testéből a nyársat. Fábian Istvánt azonnal beszállították Kolozsvárra, a Karolina-kórházba. A szerencsétlen legény életét azonban nem sikerült megmenteni, mert a hegyes karó átjárta a Fábian beleit is. Vasárnap reggel azután óriási kínok közt meghalt a legény.

— Megszökött elmebeteg. Budapesti tudósítók jelentik: Az utóbbi időben megdöbbenve konstatálják a rendőrség, hogy a lipótmezei tébolydából nap-nap után szöknek meg az elmebetegek. A rendőrség szigorúan felhívta a kórház igazgatóját, hogy ne adjanak vétkes könnyelműségükkel újabb és újabb nyomozási munkát. A felszólításnak azonban igen kevés eredménye volt. Az örök fegyelmezetlensége következtében történt az, hogy az éjjel az országos elmeegógyintézetből ismét megszökött egy nehéz beteg. Az illetőt, mint az intézeti átirat jelenti, Heimann Miksának hívják a 33 éves volt. Amikor megszökött, rajta volt az intézet egyenruhája. Most keresik, hogy újból visszaszállítsák az élőhalottak szomorú hajlékába.

— Perzsa szőnyegraktáramat a Neuman-palotában Széchényi-utcai oldalon megnyitottam. Szíves pártfogást kérek. Tisztelettel Schwarcz Zsigmond. 3811

— Születések, halálozások. Az aradi anyakönyvi hivatalban november 16-án a következő születéseket és halálozásokat jelentették be: *Született*: Tóth Márton automobil gyári napszámosnak Julia nevű leánya, Gábor János napszámosnak Mária nevű leánya. *Meghalt*: Nagy Péter 5 hónapos fiú, özv. Brassoványi Endréné 73 éves magánzónó, Pálfi Irén 11 hónapos leány, Muntján István 69 éves napszámos.

— Puresi Náci zenekara Aradon. A magyar népdalnak még annyi sikert nem szerzett senki sem idegen földön, mint Puresi Náci orosházi cigányprimás. Zenekarával bejárta Francia és Olaszországot s mindenütt meghódította a hallgatókat a magyar dalnak. Puresi zenekarával a nagyobb városokat bejárja. Legközelebb Aradon Nagy Lajos vendéglőjében 8 napon át hangversenyez.

— Kossak esz. és kir. udv. és kamara fényképész műterm. Weitzer János-utca 3. sz. Telefon 657. 2811

— Felhívjuk az uriközönség figyelmét Hirsch Antal uri szabó műtermére, Andrassy-tér 18. sz., hol a legfinomabb szövetekből elegáns és olcsó ruhák szerezhetők be. 3632

— Kobrak cipők legjobbak a világon! Csak Lányi Marcellnál a színházzal szemben, Atzél Péter-utca 1. kaphatók. 3884

— Francia likörök legbiztosabb készítésére, — házilag — a likör aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál 17

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ A Hitelbank tőkeleszállítása. Az aradi kir. törvényszék ma hozta meg végzését a Hitelbank azon kérelme tárgyában, melylyel alaptőkéjének 100 ezer koronáról 10 ezer koronára való leszállításának tudomásul vételét kérte. A bíróság tudomásul vette az alaptőke leszállítását és megengedte, hogy a 100 korona névértékű részvényeket 10 koronára bélyegezzék le. Mihucz részvényesnek azt a kérelmét, hogy a bíróság rendelje el a Hitelbank könyveinek megvizsgálását és azután állapítsa meg, hogy a Hitelbank aktív volt e, amikor az alaptőke leszállítását elhatározta, elutasította a bíróság, mert ilyen kérelmet csak a hitelezők terjeszthetnek elő; részvényesek csak akkor, ha az összes részvényeseknek legalább egy tizedrésze kéri.

§ Az agyonlőtt postakocsis. Az aradi esküdtbíró ma foglalkozott azzal a gyilkossággal, amely nemrég Paulison történt. Bosnyák Mihály paulisi postakocsis egy leány miatt szökváltásba keveredett Hack Frigyes, 18 éves postai kézbesítővel, akit a motoros állomásnál agyonlőtt. Az esküdtszék Bosnyákot 12 évi fegyházra ítélte.

MULATSÁGOK.

(=) Az aradi posta- és táviráda tisztviselők sport egyesülete vigalmi bizottsága ma, szerdán este 8 órakor a Millennium sárosmarkon külön helyiségében ülést tart, melyre a vigalmi bizottság tagjait ezuton hívja meg az elnök.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Amatőröknek. Felkérjük mindazon amatőr fényképezőket, akiknek valamely aktuális eseményről sikerült felvételeik vannak, sziveskedjenek azokat kiadóhivatalunkba beküldeni, az Aradi Közlöny képes nagy naptárában való reprodukálás céljából.

Összevidéki levelezőinknek. Sziveskedjenek községükben található mindennemű állami hivatalok hivatalnokainak névsorát lehetőleg rögtönösen közölni kiadóhivatalunkkal. Sziveskedjenek ezenkívül a községi előjáróság névsorát, az ottani pénzügyintézet tisztikarát, egyesületek, kaszinók, ösvetkezetek tisztikarát velünk közölni. A tanítók és lelkészek nevét, a postakezelő nevét, az iparvállalatok és tulajdonosaik felsorolását szintén sürgősen kérjük.

H. B. Nem közölhető.

Imre. Alkalmadtán közreadjuk.

TARKASÁGOK.

(Versek a börtönből.) A kávéházi asztalnál az ujságíráról beszéltek s valaki elmondta ezt a történetet egy poétáról, de olyanról, akit ebben a minőségében mások nem igen akarnak elismerni, csupán önmaga.

Néhány évvel ezelőtt feltűnt az aradi publikumnak, hogy az egyik lapban majdnem naponként jelenik meg olyan hír, amely arról szól, hogy az aradi börtönben van egy nótás rab. Ez a szegény rab folyton verseket irt és a róla közölt hírekben mindig közreadták a legujabb poémait. Olyanformán adták be a közönségnek, hogy a rabfiu most ezt, majd amazt a verset egy-egy levélben irta. Rigmusokat zengett a börtön lakója a holdról, a szép lányokról, a rétről és mindenről. Ezek persze infámis rossz versek voltak. A legjobb strófa ilyen lehetett:

Szeretek téged, óh szűm virága
És ennek miatta lelkemen rág a
Morgó, vigyorgó, megörló szu,
Hajh, leány, kegyetlen a boszu!

Igy ment ez ugyszólván napról napra. Az akkori börtönigazgató végre megsokalta a sok verszetet és maga elé kérette az illető lapnak törvényeszéki munkatársát.

— Ön közli azokat a börtönbéli verseket?

— Igen.

— Hát mit akar azokkal, kérem? Nincs itt egyetlen rigmusos rab se. Hiszen azt hiszi így a közönség, hogy az aradi fogházat átalakítottuk „első aradi poétaképző-intézet”-té!

— Dehogy.

Az igazgató már dühösködött.

— Semmi dehogy! Figyelmeztetem, ha fel nem hagy ezzel, kijelentem egy másik lapban, hogy egy árva szó se igaz belőle.

A kis ujságíró könyörgőre fogta a dolgot:

— De direktor ur kérem, poéta vagyok ...

— Hát aztán?

— És nem akarják közölni a verseimet, hát csak így láthatom őket nyomtatásban.

(Választási tréfák.) Még itt sincs a választások ideje és már is halemszámra költik a társaságokban a választási tréfákat. Egy társaságban ezt kérdezték ma Holló egyik nagy hivatól:

— Mondja kérem, igaz, hogy Holló a 48-as párt tagjaival tizes csoportokban előre ismerteti a javaslatot?

— Már hogyné volna igaz s minden ilyen turnus egy-egy szavazatot fog jelenteni, — felelt tréfásan a kérdező.

— Hogy-hogy? Miért?

— Hát csak azért, mert Holló kiakarja próbálni az új választási rendszert, amely szerint *tíz-tíz analfabéta képvisel egy egész szavazatot*.

A kávéházban Mandl Vilmos beszélt a pluralis választói jog visszavágáról s a következő esztanós történettel világította meg a maga igazát:

Kép a jövőből. Egy ősválasztóval, vagyis egy tized szavazattal találkozik egy olyan polgár, a kinek Andrassy kegyéből három embernek való szavazati joga van. A hármas pluralitás élvezője roppant henceg.

— Lásd, én mennyivel több vagyok, mint te, harminczor annyi vagyok! — mondogatja a munkásnak.

— Nohát, mindjárt meglátjuk, melyikünk több! — kiáltja dühösen az egytized ember s hatalmasan pofonvágja az ugratóját.

— Segítség! Segítség! — üvölt erre a fölnyakalt ur.

Amire az ősválasztó kacagva szól:

— Hivd segítségül a másik két szavazatodat, hisz te három ember vagy!

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

Ujaradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ujarad, nov. 16.

Szinte csodálatos, hogy november hó közepén olyan időjárás uralkodik, mint amilyen tavaszkor szokott lenni.

A vetésekre a kedvező idő jó hatással van.

A gabonaüzlet irányzata csendes.

A mai piacon eladásra került:

1000 mm. buza	14.—14.30
800 mm. tengeri	5.50—5.60
100 mm. rozs	9.10—9.20
100 mm. zab	7.10—7.20
100 mm. árpa	6.70—6.80

A gabonák 50 kilogrammonként koronában értendők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, november 16.

Amerika 1 el magasabb. Kínálat, vételkudv mérsékelt. 15 ezer mm. 5 fillérrel magasabb.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Déli árszám	2 órai árszám
Tengeri 1910. májusra	6.73—6.74	6.71—6.72
Buza 1910. áprilisa	14.14—14.15	14.10—14.11
Zab 1910. áprilisa	7.58—7.59	7.54—7.55
Rosza 1910. áprilisa	10.21—10.22	10.18—10.19
Buza 1910. októberre	11.79—11.80	11.77—11.78

Zérus 5 órákor.

Oestrák hitelrészvény	...	...	665.25
Magyar hitelrészvény	...	...	778.—

A Temesvári Lloyd-Társulat

terményosarnokának hivatalos árjegyzése.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

1909. november 16.

Buza (szokvány-minőség):

75 kilogrammos uj	...	13.50—13.60
76	...	13.60—13.70
77	...	13.70—13.80
78	...	13.80—14.90

Buza (Temesvári keresk. ára):

75 kilogrammos uj	...	13.40—13.50
Rosza uj	...	9.10—9.20
Árpa uj	...	6.40—6.50
Zab uj	...	6.80—6.85
Tengeri régi	...	5.40—5.50

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— November 16. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felüli súlyban — fillérig; közép páronként 400—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli súlyban 146—48 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 148—148 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 146—150 fillérig.

Sertéselészék: november 12. napján volt készlet 23150 darab, november 13. napján felhajtattott 400 darab, nov. 13. napján elszállított 393 darab, november 14. napjára maradt készletben: 23,357 darab.

A hízott sertés üzlet irányzata változatlan.

IDEGENEK ARADON.

— November 16. —

Fehér Kereszt szálloda. Bartavári Bartuska Miksa tábornok Ungos. — Scheiber Mihály mérnök Budapest. — Glay Arnold utazó Budapest. — Mátyás József kereskedő Brassó. — Kullmann József utazó Budapest. — Vasvári Lajos utazó Budapest. — Kohn Gyula utazó Bécs. — Herczföld Károly utazó Budapest. — Vadász Zsigmond utazó Budapest. — Fejes Fülöp utazó Budapest. — Vuksz József utazó Budapest. — József Árpád utazó Budapest. — Kristánits Vilmos utazó Temesvár. — Schatz Ernő utazó Budapest. — Berdai Kálmán utazó Budapest. — Király Vilmos utazó Budapest. — Gestelner Náthán utazó Győr. — Klein Mór kereskedő Klavonia.

Központi szálloda. Pintér Mór utazó Budapest. — Varga Lajos utazó Budapest. — Hartenstein Jenő igazgató Budapest. — Kohn Lipót utazó Budapest. — Veres Károlyné bíró neje Szeged. — Polónyi Lászlóné Budapest. — Seelenfried János utazó Bécs. — Hubiszki Oszkár utazó Bécs. — Schitler Sámuel utazó Bécs. — Reisner Mór kereskedő Marosújhely. — Neugebauer Henrik

szállodás Zombor. — Virág Gyula utazó Budapest. — Keszenbaum Sándor utazó Budapest. — Sugár Kálmán utazó Budapest. — Lóvy Jakab fakereskedő Soborsin. — Grünfeld Béni utazó Hajdunánás. — Palotás Sándor utazó Budapest. — Radó Ödön utazó Budapest. — Keppich Arthur utazó Petrozsény. — Juhász Mihály polgármester Hódmezővásárhely. — Szatmáry Tihamér r. főkapitány Hódmezővásárhely.

Pannonia szálloda. Kohn Ignác utazó Temesvár. — Gyenes Hugó utazó Nagybecskerek. — Kánya Ferenc utazó Budapest. — Feingold Izso utazó Temesvár. — Hönig Arthur fakereskedő Facset. — Pollák Károly utazó Bécs. — Török János dr. törv. jegyző Gyula. — Reich Rezső kereskedő N.-Somkerék. — Lóvy Sándor Nagyvárad. — Martus Károly bizt. Budapest. — Jellinek Lipót kereskedő Nagyvárad. — Fucelmann Miksa kereskedő Nagykamarás. — Filó Mátyás utazó Nagyvárad. — Stark Sándor aranyműves Temesvár. — Miklós Jenő gyáros Budapest. — Somlyó M. birtokos Budapest.

Vass szálloda. Reiner Károly utazó Budapest. — Bernstock Manó utazó Budapest. — Inbás Aurél papnövendék Budapest. — Schvarcz Zsigmond utazó Budapest. — Paparozny Miklós vasuti hivatalnok Budapest.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szerda, 1909. évi november hó 17-én:

A) bérlet. A) bérlet.

Buridán szamara.

Vigjáték 3 felvonásban Irta: R. de Flers és G. A. de Calilavet. Fordította: Molnár Ferenc.

SZEMÉLYEK:

Lucien	Szendrey M.	Jean	Bánhidly.
Georges	Delly Lajos.	Michelin	Harmath J.
Morange	Ditró Mór.	Vivette	Novák Irén.
Adolphe	Várnay Jenő.	Fernande	Kun Irén.
Giraud	Szabó Lajos.	Odetta	Zalai Margit.

Kezdete este 7 és fél órákor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1909. november 17-én, szerda:

1. Szépálm. Dráma. — 2. A kis leány és a malom. Humoros. — 3. Vizi tündér. Fantasztikus. 4. Fox, a tolvaj. Kacagató. — 5. Paris—Lyon—Marseille. Természet után. — 6. Pál, a hős. Humoros. — 7. A narancsárus. Dráma. — 8. A leggyorsabb motorcsónak. Látványosság.

Előadások délután 5 órától kezdve.

Csütörtökön itt először a Haverda-ügy, szenzációs mozgófénykép.

Helyárak: I-es hely 1 kor., II-ik 80 fill., III-ik 60 fill., IV-ik hely 40 fill., V-ik hely 20 fillér.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

NYILTTÉR.*

Tűzifa eladás.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, miszerint mindennemű és osztályu, saját erdőmben termelt

TÜZIFÁT

ajánlok azonnali szállításra guravojl és almás-csillli faraktáramból, I. rendű bükkhasáb vagononként pr. 10000 kgr. ab vagon Arad állomás K. 136-75.

Ezenkívül ajánlom legjobb minőségű, száraz, ölbe rakott tűzifát, hasábfát 24 koronától feljebb, továbbá bognár- és kádárfát, Arad, Nagyvárad-ut 2/a, a viaduktal szemben levő faraktáramban és jó minőségű 4109

téglámat is.

Árak megtudhatók és megrendelés feladható

NACHT VIKTOR tulajdonosnál

Arad, Petőfi-utca 8. sz. Telefon 324. sz.

Nacht Viktor,

fakereskedő és téglagyáros.

Van szerencsém igen tisztelt vevőimet és az uri közönséget értesíteni, hogy fiam Németország, Anglia és Franciaország legelőkelőbb

szabászati akadémiáin

okleveles kiképzést nyerve

és izlését tanulmányai közben fejlesztve, útlemben prakszist megkezdette. Így tehát módomban van a legújabb párisi és londoni divatszabás szerint minden kivitelű

uri öltönyöket

gyorsan és pontosan készíteni.

Szives további pártfogást kér

4226

kitünő tisztelettel

Márton Jakab.

Szénüzletünket

jelentékenyen megnagyobbítva

Andrássy-tér 14. sz. Hermann-palotából

Boros Béni-tér 2. szám

áthelyeztük.

A közeledő fűtési időre bármily mennyiséget akár azonnali szállításra, akár előjegyzésre a fűtési idő tartamára e hó folyamán

kedvezményes áron

eszközünk s igen ajánljuk ezen önként nyújtott előnyt igénybe venni.

Becsés rendelményeit új irodánkban úgy mint eddig személyesen, levelező-lapon vagy

Telefon szám 139.

kérjük s jegyzünk figyelmes és gondos szolgáltatunkról biztosítva, kitünő tisztelettel

Kneffel Károly és fia

szénnagykereskedése

Boros Béni-tér 2.

Kneffel-ház.

1451

zel gyomor, oese, hólyag és
bélbántalmaknál oala-
mint asthma, bronchiale,
köszvény és húgysavas
diathesis eseteiben.

KAPHATÓ Nagy Farkas
és Fejér Gyula cégeknél
5841 Aradon

SALZER NELLI női-kalap divatterme Szabadság-tér 10.

Nagy választék Párisi, Bécsi, Prágai kalap-modellekben. Kalap átalakításokat eszközölök.

DELICE Minden kártya és dohányos, a dohányos egyszerűen veszi és többé más nem szívat. **SZIVARKAPAPIR ES SZIVARKAHÜVELY.**

A világ legjobb galocsnija
Canal
Amerikai sár es hó cipők, urak hölgyek es gyermekek részére
Weinberger János
kizárólagos cipő áruházában
Arad, Andrásy-tér 20.
Telefon szám 312. 2095

Húzás már holnap.

Magy. kir. szab. osztalysorsjáték.

Az 1909. november 18. és 20-án kezdődő
XXV. I. osztályának
sorsjáték huzására szóló sorsjegyek nálam már kaphatók.

Az eredeti árak a következők:

1/1 sorsjegy	12.— korona	1/4 sorsjegy	3.— korona
1/2 " "	6.— " "	1/8 " "	1.50 " "

Sorsjegyek dus számválasztékban kaphatók, többek közt a következő számok

99351	99358	99364	99375	11956	11975	36051
4/4	4/4	4/4	4/4	8/8	8/8	8/8
	36060	36051	55801	55810	55824	
	8/8	8/8	8/8	8/8	8/8	

Az 1903. július 15-én eszközölt huzás alkalmával az általam eladott **36051. szám tizenötezer** koronát, az 1905. évi április hó 15-én eszközölt huzás alkalmával az általam eladott **36053. szám ötezer** koronát és az 1906. évi február hó 14-én eszközölt huzás alkalmával az általam eladott **99354 szám tízezer** koronát nyert. Ezeken kívül számos 200), 1000 és 500 kor. nyereményeket fizettem ki.

WALLFISCH ÁRMIN
bank- és váltóüzlete Aradon 4021
Alapított 1875 évben. Helybeli és megyei telefonszám 129.
Vidéki megrendelések pontosan eszközöttek.

Húzás már holnap.

Temetkezési vállalat.

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy a **Csutak Károly és fia cég temetkezési vállalatát átvettem,** s azt a mai kor igényeinek megfelelőleg tovább fogom vezetni s 25 évi tapasztalatom és gyakorlatom ezen üzletágban annyira juttatott, hogy minden igényeknek minden tekintetben pontosan és tisztességesen megfelelek.

A nagyérdemű közönség szives jóindulatát kérve 4017
Arad, 1909. október hó 20.

Alázatos tisztelettel

VARGA IMRE.

Epítetők és szőlőbirtokosok figyelmébe!

Pankotai Cementárugyár

Lengyel Sándor és Társa.
Telefon Pankota 9. sz.

Elvállal:
Vasbeton és Beton.
Istálló etető és itató járszak.
Víz és törköly, stb. tartányok.
Kutak és vizellátások.
Utáterszek és hidak, Csatornázások.
Alapozások és minden a szakmába vágó munkák készítését a helyszínen.

Szállít:
Cementosöveket különböző méretekben.
Kutacosveket.
Tetőfedő hornyolt oszlopot.
Vályukat különböző célokra.
Szőlőbirtokba eső, víz és permetező kádakat.
Cementlapokat.
Pincze földemekeket.
Portland cementet.

5021

Nagy szenzáció! Hölgyeknek!

Singer Sándor üzletében Arad,

ideiglenes helyiség: Deák Ferencz-utca 2.

Női ruhakelme, Costüm és Blous kelme. — Selyem, vászon, chiffon és jól mosható Barchet. — Szőnyeg, függöny és ágyterítők

bámulatatos olcsó áron szerelhetők be.

Telefon 529 Telefon 529.

Ideiglenes üzlethelyiség Deák F. u. 2.

Telefon 162. sz.

Ajánlunk első minőségű:

Porosz szalon fűtőszén,
Porosz légszesz pirszenet,
 Kétszer mosott **ostrai kovácskőszén,**
Rostált darabos bükkfaszenet.

Jutányos árban, házhoz szállítva.

3263

Telefon 162. sz.

Szavatolunk, hogy a szén első minőségű és más olcsóbb fajú szénnel keverve nincs

Reusz Mór és Fia

porosz kőszén, koks és faszén telepe

Arad, Boros Béni-tér 12. sz.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Szenzációs zeneudonság!

Megjelent Fráter Lóránd nótás-könyve, mely csakis Fráter-féle közkedvelt és legújabb, szebbnél-szebb nótákat tartalmaz. E nótás-könyv 25 kor. értékű Fráter-dalt foglal magában s a gyűjtemény 2 koronáért kapható. Vidékre 2 K. 20 f. beküldése ellenében szállítom. Megjelent a Sang u. Klang 5-ik kötete is. Kerpel Izsó könyv-és zeneműkereskedése, Arad. 3911

Egy fél hosszú

bő szabású télikabát és blousok eladók. Teleky-utca 10.

Teljes ellátást

kaphat egy intelligens fiatalember. Özvegy Vargáné, Kápolna-utca 8a. 4235

Jdösebb ur

teljes ellátást keres gyermektelen, intelligens családnál vagy öregebb urhölgnél. Választ kér e lap kiadóhivatalába „Teljes ellátás” jelígyére. 4234

Almanach

1910. évre. Mikszáth Kálmán előszavával. Ára 2 kor., vidékre 2 kor 30 fill. beküldése ellenében bérmentve küldi Ingusz I. és Fia könyvkereskedése Arad, Andrásy-tér 16. és Weitzer János-u. 173

Kerestetik

expediciónkba egy jó irással bíró leány,

Jskolásgyermekek

számára teljes ellátást keresek. Leveleket „Kényelmes” jelígyére kiadóba kérek. 4246

Tolnai „Világlapját”

számonként 24 fillér vagy bérletben összes kedvezményekkel, eredeti árban házhoz szállítom. — 100.000 kötetes kölcsönkönyvtáram minden jelentékeny új művel bővítvé. Krausz Paulin, Színházépület. 3241

English lady

desires to give English lessons. 8-to 10 mornings. Margaret Smith Kazincy-utca 4. sz. Arad. 4215

: Alkalmi keleti :
szőnyeg elárúsítás.

Régi és új Afganisztan
Persia, Buchara, Schiras szőnyegek és javítások igen olcsón lesznek üzletemben készítve és elárúsítva.

Arad, Zrinyi-utca 1.

Tisztelettel 4129

Sukri Smirna
szőnyegkereskedő.

Csak 15 napig!

V. 2281/2. 1909. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulírott kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cikk 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az aradi kir. járásbírószék fenti számú végzése által Ujaradi és Vidéki Népbank végrehajtató javára 180 kor. tőke és járulékaik erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság lefoglalt és 610 koronára becsült butorokból álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek a helyszínen, vagyis Aradon, Pöntenberg Ernő-utca 16. és folytatólag Csiky Gergely-utca 7. sz. a. leendő eszközlésére 1909. évi november hó 23-ik napjának délután 4 óra határidőül kitézetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t.-c. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t.-cikk 108. §-ában megállapított föltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Aradon, 1909. évi november hó 8 napján.

Török Dénes,

kir. bírósági végrehajtó.

4245

Akar nőszülni?

Hölgyektől (ezek között olyanok, törvénytelen gyermekkel, testi hibával stb.) 5—500.000 korona vagyonnal fel vagyunk hatalmazva megfelelő férjet keresni. Csakis urak (ha vagyonnélküliek is), akiknek komoly szándékuk van és gyors házassághoz akadály nincsen, irjanak e címre: L. Schlesinger, Berlin 18. Deutschland. 3221

5919—1909. tkv. sz.

Árverési hirdetményikivonat

A kisjenői kir. bíróság mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete végrehajtónak Kovács Sándor és neje simonyifalvi lakosok végrehajtást szenvedők elleni 94 kor. 68 fill. tőkekövetelés és járulékaik iránti végrehajtási ügyében az aradi kir. törvényszék, a kisjenői kir. járásbírószék területén levő, Simonyifalva községben és határában fekvő, a simonyifalvi 863. sz. tjkvben A. I. 1—5. rendszám alatt felvett beltelkes házra, egyéb ingatlanokra és 1348 □-öl közlegelő illetőségre az árverést 3600 kor. ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fentebb megjelölt ingatlan az 1910. évi január hó 11. napján d. e. 10 órakor Simonyifalva községhezánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási ár kétharmadánál alacsonyabb árban eladatni nem fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át, vagyis 360 kor.-t készpénzben vagy az 1881. évi LX. törvénycikk 42. §-ában jelzett, árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt át-szolgáltatni.

Vevő a bánatpénzt az árverés befejeztével nyomban a vételár 10%-ig kiegészíteni köteles.

Kir. járásbírószék mint tkvi hatóság.

Kisjenőn, 1909. évi október hó 21. napján.

Tabajdy,

kir. ítélőtáblai bír.

4206

Telefon szám 242.

Elektromos erőátviteli
motorokat

kikölesönöz, elad és felszerel 3191

Kalmár József

villanyvilágítás, telefon és villamos csengő berendezési vállalata

Arad, Salacz-u. 2.

Olcsóbb lett

a
SZÉN!!

A ki téli szén és koks szükségletét már most szerzi be, vagy jegyezteti elő, 25 %-ot megtakarít!

Légszeszgyári koks 4.60 K.
100 kg.-ként.

Porosz salon kőszén 4.60 K.
100 kg.-ként.

Zsilvölgyi salon kőszén 4.— K.
100 kg.-ként.

Rostált pormentes faszén 6.— K.
100 kg.-ként.

Kovács szén — — 4.60 K.
100 kg.-ként.

Róth József

szénagykereskedőnél 324

Arad, Eötvös-u. 3.

Telefon 63. sz.

Kuhl Mihály ruha-műfestő és vegytisztító intézete.

Intézet: Lipót-utca 14. szám.

ARAD.

Üzlet: Deák Ferenc-utca 39. szám.

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy a mai kor igényeinek megfelelő
RUHA-MŰFESTŐ és VEGYTISZTÍTÓ-INTÉZETET NYITOTTAM,

amelyben elvállalok minden e szakmába tartozó festést és tisztítást. Női, urfi és egyenruhákat, valamint selyem, bársony, plüss, szövet, batlezt, csipkék, tül, crepe, koztyúk, szőrme-művek, muffok, boák, bál-belépők, szőnyegek, futók, sztal és ágyterítők, tuniz és csipkefüggönyök, napernyők, arany, ezüst és gyöngyhímzések stb. bármely díszel minden bon-
 ásnélkül festetnek és tisztítottak. Jutányos árak. Pontos kiszolgálás. Postai megrendelések gyorsan és telkiismeretesen teljesíttetnek. — A n. é. közönség szives jóindulatába és kegyes pártfogásába ajánlom vállalatomat, kérem nagybecsű bizalmával megtisztelni. 1716

Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdája.

Nyomatott Berger és Wirth budapesti festékgyárának festékével.